

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET X I Y protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 5193/09)

PRESUDA

STRASBOURG

3. studenog 2011.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije.
Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu X i Y protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. AnatolyKovler, *predsjednik*,

gđa Nina Vajić,

g. PeerLorenzen,

gđa ElisabethSteiner,

g. KhanlarHajiyev,

g. Linos-AlexandreSicilianos,

g. Erik Møse, *suci*,

ig. SørenNielsen, *tajnik* Odjela,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 11. listopada 2011. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena ovog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 5193/09) protiv Republike Hrvatske što su ga 15. siječnja 2009. godine dvije hrvatske državljanke, gđa X i gđa Y ("podnositeljice") podnijele Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija"). Predsjednik Vijeća prihvatio je zahtjev podnositeljica zahtjeva da njihovo ime ne bude otkriveno (Pravilo 47., stavak 3. Poslovnika Suda).

2. Podnositeljice zahtjeva su zastupali gđa Lovorka Kušan i g. Zlatko Kušan, odvjetnici iz Ivanić Grada. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupala je njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Dana 8. lipnja 2010. godine predsjednik Prvog odjela odlučio je Vladu obavijestiti o zahtjevu. Odlučeno je istovremeno odlučiti o dopuštenosti i osnovanosti zahtjeva (članak 29., stavak 1.).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

4. Podnositeljice su rođene 1923. odnosno 1948. godine i žive u I.

5. Podnositeljice su majka i kćer. Do 17. srpnja 2006. godine živjele su zajedno u kući u B., u vlasništvu prve podnositeljice.

A. Smještaj prve podnositeljice u Caritasov dom u I.

6. Neutvrđenog datuma 2006. godine Centar za socijalnu skrb I. ("Centar") pokrenuo je postupak utvrđivanja prava prve podnositeljice na skrb izvan vlastite obitelji. Dana 6. srpnja 2006. godine Centar je imenovao prvoj podnositeljici svoju zaposlenicu Z.J. posebnim skrbnikom u tom postupku, zbog toga što prva podnositeljica, zbog starosti i bolesti, nije mogla samostalno poduzimati radnje u tom postupku. Također je navedeno da se njezina kćer Y, druga podnositeljica, ne može odgovarajuće brinuti za prvu podnositeljicu, budući da boluje od mišićne distrofije. Ta je odluka dostavljena drugoj podnositeljici 12. srpnja 2006. godine.

7. Dana 11. srpnja 2006. godine druga podnositeljica je dostavila izjavu Centru, navodeći kako ne može podmirivati troškove skrbi za majku.

8. Službena bilješka koju je napravila Z.J. dana 16. srpnja 2006. godine ukazuje da je druga podnositeljica zahtijevala da se njena majka smjesti u dom, te da je sklopila privatni ugovor sa Caritasovim domom za starije i nemoćne osobe u I. („Caritasov dom“) kako bi tamo smjestila svoju majku o svom trošku do donošenja odluke u gore navedenom postupku. Prva podnositeljica je premještena u Caritasov dom. Smještena je u sobu s još tri osobe.

9. Ugovorom od 17. srpnja 2006. godine je određeno da će druga podnositeljica snositi troškove smještaja svoje majke u Caritasovom domu, koji će zauzvrat prvoj podnositeljici pružiti smještaj i hranu, medicinsku njegu i brigu za njene socijalne potrebe. Kako bi ostala blizu majke te kako bi je mogla često posjećivati, druga podnositeljica se preselila u njezin stan u I.

10. U medicinskom izvješću od 19. srpnja 2006. godine navodi se kako je prva podnositeljica starija i nemoćna osoba, koja boluje od psihoorganskog sindroma i demencije, te zahtjeva stalnu (cjelodnevnu) pomoć i njegu druge osobe.

11. Dana 31. kolovoza 2006. godine Centar je odobrio prvoj podnositeljici pravo na trajni smještaj u Caritasov dom od 1. rujna 2006. godine. Bila je obvezna namiriti trošak svog smještaja do visine svoje mirovine, a razliku između tog iznosa i pune cijene trebalo je podmirivati Ministarstvo zdravstva. Mirovina prve podnositeljice trebala je biti isplaćivana izravnom računom Centra.

12. Dana 23. studenog 2006. godine Z.J. je prestala biti posebnim skrbnikom prve podnositeljice.

13. Dana 18. veljače 2008. godine druga podnositeljica je zatražila od Caritasovog doma da njenoj majci odobri smještaj u jednokrevetnoj sobi iz zdravstvenih razloga. Ponudila se platiti razliku između troška takvog smještaja i majčine mirovine. Caritasov dom ju je izvijestio da će ukoliko njena majka bude tako smještena, morati platiti punu cijenu.

14. Budući da je prva podnositeljica bila osoba pod državnom skrbi, Z.J. je, kao socijalna radnica zaposlena u Centru za socijalnu skrb nadležnom za prvu podnositeljicu, sastavila izvješće 28. veljače 2008. godine, u kojem je navela da je prva podnositeljica dezorijentirana i ovisna o pomoći drugih, te da je nemoguće s njom uspostaviti kontakt. Predložila je pokretanje postupka za lišenje prve podnositeljice poslovne sposobnosti, zbog toga što se nije u stanju brinuti o svojim pravima i interesima. Također je navela da se druga podnositeljica često ponaša čudno, u smislu da pokazuje stalno nezadovoljstvo te da se zaključala u kuću, odbijajući hranu.

15. Dana 3. ožujka 2008. godine druga je podnositeljica ponovno zatražila od Doma da njenoj majci odobri smještaj u jednokrevetnu sobu iz zdravstvenih razloga, navodeći da njena majka treba mir i odmor. Dana 10. ožujka 2008. godine Caritasov je domobavijestio drugu podnositeljicu da je njenoj majci pružena odgovarajuća medicinska i druga skrb te da čekaju odgovor Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi o podmirenju smještaja u jednokrevetnu sobu.

16. Dana 25. ožujka 2008. godine druga podnositeljica je zatražila premještaj svoje majke u jednokrevetnu sobu. Također je tražila od Doma informaciju o iznosu majčine mirovine, kako bi platila razliku troškova za jednokrevetnu sobu.

17. Dana 31. ožujka 2008. godine glavna sestra Caritasovog doma je sastavila službenu bilješku, navodeći kako je druga podnositeljica tijekom prošle godine često izražavala nezadovoljstvo sa skrbi koju su njenoj majci pružale medicinske sestre, psihoterapeuti i fizijateri u Domu, što je ometalo rad osoblja. Obavila je razgovor sa drugom podnositeljicom, koja je porekla ove navode te je bila vrlo ugodna tijekom razgovora sa glavnom sestrom. Glavna je sestra dalje navela kako druga podnositeljica ima naviku posjećivati svoju majku dva puta dnevno, ujutro i poslije podne, ostajući po nekoliko sati. Tijekom protekla dva tjedna dolazila je pred zgradu Doma prije otvaranja recepcije te je ostajala dokraja radnog vremena;

prestala je komunicirati sa glavnom sestrom, ali se nastavila miješati u dinamiku majčine medicinske skrbi i vrijeđati druge pacijente.

18. U pismu od 1. travnja 2008. godine upraviteljica Caritasovog doma je obavijestila Centar o gore navedenom. U svom pismu od 5. travnja 2008. godine druga podnositeljica je osporila ove navode te ponovila da je njenu majku, zbog njenog zdravlja, potrebno smjestiti u jednokrevetnu sobu.

19. Dana 8. travnja 2008.godine Caritasov dom je obavijestio drugu podnositeljicu damože tražiti smještaj majke u jednokrevetnu sobu o svom trošku i da trošak takvog smještajamjesečno iznosi 4.680,00kuna. Dana 14.travnja 2008.godine Caritasov dom je dalje pojasnio da će, kako bi smjestila svoju majku u jednokrevetnu sobu,prvo morati prekinuti smještaj svoje majke na temelju odluke Centra, a zatim se pismeno prijaviti za smještaj majke u Domu na osnovi privatnog ugovora.

20. Dana 10. travnja 2008.godine druga podnositeljica je zatražila da se njena majka smjesti u jednokrevetnu sobu.

21. Dana 18. travnja 2008.godine Centar je obavijestio drugu podnositeljicu da cijena smještaja u Caritasovom domu za osobe smještene na temelju odluke centra za socijalnu skrb mjesečno iznosi 3.000,00 kuna. Ovaj je iznos bio djelomično pokriven mirovinom njezine majke koja mjesečno iznosi 2.237,80 kuna.

22. Dana 22. travnja 2008.godine Centar je pozvao drugu podnositeljicu da dođe u Centar 5. svibnja 2008. godine kako bi dala izjavu vezano uz postavljanje skrbnika njezinoj majci u postupku lišenja poslovne sposobnosti. Dana 28. travnja 2008.godine druga je podnositeljica zatražila od Centra da ju imenuje majčinom skrbnicom u tom postupku.

23. Dana 21.svibnja 2008. godine u pismu V. Dioceseu, vlasniku Caritasovog doma, druga podnositeljica je zatražila pomoć pri smještaju njezine majke u jednokrevetnu sobu. Nije bilo odgovora.

24. Dana 27.svibnja 2008. godine Caritasov dom je ograničio posjetena jedan sat dnevno u višekrevetnim sobama na Odjelu intenzivne njege. Posjete su bile dopuštene u zajedničkim prostorijama između 9 i 19 sati zimi, odnosno između 9 i 20 sati ljeti.

25. Čini se kako druga podnositeljicanakon toga nije ustrajala na smještaju svoje majke u jednokrevetnu sobu. 2009. godine je izjavila da više nema problema s upravom Caritasovog doma te da mirno provodi vrijeme sa svojom majkom.

B. Medicinska izvješća u odnosu na prvu podnositeljicu

26. Mjerodavni dio otpusnog pisma od 28. veljače 2002. godine koje je izdala Bolnica u V. glasi kako slijedi:

“Pacijentica je hospitalizirana na odjelu neurologije bolnice Varaždin zbog cerebrovaskularnog infarkta, atrofije mozga i psihoorganskih promjena. Tijekom boravka se javljaju respiratorne poteškoće te je indiciran nastavak liječenja u našoj ustanovi.

...

Kod prijema je afebrilna, pokretna, kontaktiblna, eupnoična u miru, blijedosivog kolorita kože, slabije orijentirana vremenski.

...

Zaključak

Pacijentica je hospitalizirana radi egzacerbacije kroničnog bronhitisa,stanje nakon CVIa, te psihoorganskih promjena. Tijekom boravka je liječena Irumedom, Andolom i Prazineom. Kliničko stanje se popravlja te bolesnicu otpuštamo kući uz preporuku nastavka terapije: Irumed 5mg, Andol 100 mg i Prazine. Pacijentica zahtijeva tuđu pomoć i njegu.”

27. Mjerodavni dio medicinskog izvješća od 13. prosinca 2005. godine glasi kako slijedi:

“Pacijentica već tri godine ne kontrolira sfinktere, smetena je, teško se kreće. Danas se izgubila i postala je jače smetena.

Neurološki nalaz: psihoorganski sindrom, šija slobodna, nema fokalnih neuroloških ispada, hoda uz pridržavanje.....”

28. Mjerodavni dio medicinskog izvješća od 19. srpnja 2006. godine glasi kako slijedi:

“Radi se o pacijentici u 83-oj godini života koja je 2002. godine preboljela moždani udar (ishemički). Nakon toga razvija se psihoorganski sindrom, povišeni krvni tlak, inkontinencija. Iz medicinske dokumentacije vidljivo jeda je operirala i kataraktu. 2002. hospitalizirana na neurologiji zbog CVI-a, a nakon toga premještena u Specijalnu bolnicu za plućne bolesti u K .

Pri pregledu teže pokretna, ali polako hoda uz pridržavanje. Odgovara na osnovna i kratka pitanja, ali dezorijentirana u vremenu i prostoru prema osobama. ... Eupnoična...

Budući da se radi o starijoj, teže pokretnoj, psihoorganskipromijenjenoj, dementnoj osobi, mišljenja sam da joj je potrebna cjelodnevna tuđa pomoć”

C. Postupak za lišenje prve podnositeljice poslovne sposobnosti

29. Dana 17. travnja 2008.godine D.P.D., nećakinja prve podnositeljice je saslušana u Centru u svrhu imenovanja za skrbnicu prve podnositeljice.

30. Dana 16. lipnja 2008. godine Centar je imenovao D.P.D. skrbnicom prve podnositeljice. Istoga je dana Centar zatražio od Općinskog suda u I. da pokrene postupak za lišenje poslovne sposobnosti prve podnositeljice. Mjerodavni dio podneska Centra glasi kako slijedi:

“Protustranka je uslijed pretrpljenog moždanog udara te atrofije mozga psihoorganski promijenjena, nesposobna za samostalan život te potpuno ovisna o tuđoj pomoći i njezi. Obzirom na navedeno, rješenjem ovog Centra priznato joj je pravo na skrb izvan vlastite obitelji smještajem u Caritasovom domu za starije i nemoćne osobe ... u I. Razina socijalnog i intelektualnog funkcioniranja protustranke je bitno smanjena, nekontaktilna je, dezorijentirana i dementna. U svrhu zaštite osobe, prava i interesa protustranke ukazuje se osnovnim pružiti joj zaštitu putem instituta skrbništva.

Slijedom navedenog, predlagatelj smatra da protustranka nije sposobna brinuti se o osobnim potrebama, pravima i interesima te da su ispunjene sve pretpostavke iz članka 159. Obiteljskog zakona da se ista liši poslovne sposobnosti u potpunosti.”

Priloženo je mišljenje Z.J. od 28.veljače 2008.godine i liječnička dokumentacija za prvu podnositeljicu.

31. U pismu Centru od 17.lipnja 2008.godine druga podnositeljica je prigovorila kako odluka kojom se D.P.D. imenuje skrbnicom njezine majke nije dostavljena niti njoj niti njezinoj majci. Također je prigovorila izjavama iz izvješća koje je sastavila Z.J od 28.veljače 2008. godine, koje je priloženo spisu Općinskog suda, posebice izjavama koje se odnose na njezinu sposobnost da bude majčina skrbnica te navodima o njezinom čudnom ponašanju i tome da se zaključala u kuću odbijajući hranu.Posebice se zapitala kako je Z.J. mogla ustanoviti ove činjenice, budući da ona živi sama. Nadalje je istaknula kako se preselila u I. samo kako bi bila blizu majci te da se brinula o njoj, dok D.P.D. živi u Z. te samo povremeno kontaktira prvu podnositeljicu telefonom. Druga podnositeljica je smatrala da je ona najprikladnija osoba da bude imenovana majčinom skrbnicom.

32. Iz dostavnice iz Caritasovog doma od dana 20. lipnja 2008.godine razvidno je da je prva podnositeljica primila odluku od 16. lipnja 2008. godine,što je ona potvrdila otiskom svog prsta.

33. Dana 24. lipnja 2008.godine druga podnositeljica je obavijestila Centar da se protivi pokretanju gore navedenog sudskog postupka.

34. Na ročištu održanom 10. lipnja 2008. godine pred Općinskim sudom u I. uprisustvu predstavnika Centra te skrbnice prve podnositeljice D.P.D.zatražen je psihijatrijski nalaz o psihičkom stanju prve podnositeljice. D.P.D. je izjavila kako su navodi Z.J. o prvooj

podnositeljici koje je navela u izvješću točni te je dodala kako je prva podnositeljica nepokretna, dezorijentirana te potpuno nesposobna za samostalan život. Ovisi o stalnoj pomoći drugih te se ne može sama hraniti. Njezino se stanje ne popravlja nego se očekuje da će se pogoršavati. Može se služiti samo jednom rukom, može ju micati i stavljati hranu u usta, ali ni ta ruka nije u dovoljnoj mjeri funkcionalna da se može pravilno hraniti. D.P.D. je predložila da se provede medicinsko vještačenje prve podnositeljice.

35. Psihijatar je dostavio svoj nalaz i mišljenje na osnovi ispitivanja prve podnositeljice dana 18. srpnja 2008. godine i medicinske dokumentacije iz 2002. godine. Mjerodavni dio izvješća glasi kako slijedi:

“Za potrebe vještačenja bolesnica je psihijatrijski obrađena dana 18. 7. 2008. godine u Domu gdje je smještena.

Nalazim je budnu ležati na krevetu. Suvisli verbalni kontakt se ne može uspostaviti jer bolesnica nije sposobna jasno govoriti. Na konkretni upit kako se zove i odakle je nerazumljivo perseverira nerazumljivo jednu istu riječ. Iz načina reagiranja mimikom i gestikulacijama može se zaključiti da bolesnica ima očuvane osnovne spoznaje o sebi.

Klinički nalaz psihičkog statusa:

Opći dojam: leži u konkretnom „položaju embrija“ – leži na boku s nogama svinutim u koljenu i privučenim prema prsima, a položaj gornjeg dijela tijela i glave je sagnut prema naprijed, tako da bradom skoro dotiče koljena (položaj karakterističan za osobe s težim oštećenjima mozga).

Dojam: teško bolesna osoba, o svemu ovisna o pomoći druge osobe, nepokretna

Kontakt: se uspostavlja na način da je vidljivo da osoba čuje i nešto razumije, ali ni to nije sposobna razumljivo formulirati u riječ. Za očekivati je da razumije tek šture spoznaje o sebi samoj. Tijekom intervjua tupo, bezizražajno glada u stranu ili žmiri, a na glasniji, direktan upit samo nakratko obrati pažnju sugovornika.

Na momente kao da mumlja nešto nerazumljivo. Opći izgled lica daje dojam psihički oštećene osobe: prazan pogled i prazna mimika lica.

Očuvana tek gruba orijentacija prema sebi.

Mnestičke funkcije izrazito osiromašene – misaono prazna. Motorno nemoćna – centralno oštećenje motorike (od mozga). Nema ni koordinacije motorike ruku, nesposobna da sama jede.

Shvaćanje, razumijevanje i uzročno posljedično povezivanje stvari i događaja totalno oštećeno – ne postoji. Nalaz teškog osiromašenja psihičkih sposobnosti u cjelini, s očuvanim tek šturim spoznajama o samoj sebi. Nema pojam relacija interesnih odnosa među ljudima kao ni pojam o svojim interesima.

Nemoćna toliko da je za samo preživljavanje ovisna o pomoći druge osobe.

...

Zaključak

Težina oštećenja ukupnih psihičkih sposobnosti s naglaskom na pamćenje, mišljenje, sposobnost stvaranja novih pojmova i donošenje zaključaka i odluka uz oštećenje motorike ispoljena je u tolikoj mjeri da osobu čini nemoćnom u tolikoj mjeri da je i za samo preživljavanje ovisna o pomoći druge osobe.

Prognoza nepovoljna.

Nesposobna da se brine za sebe, svoja prava i interese.

S medicinskih osnova neophodna je zaštita interesa osobe skrbništvom, uz prijedlog sudu lišenja poslovne sposobnosti u punom opsegu.”

36. Dana 14. kolovoza 2008.godine prva je podnositeljica dostavila punomoć kojom je drugupodnositeljicu ovlastila da je zastupa u postupku. Pismo je potpisala vlastoručno.

37. Druga podnositeljica je prigovorila psihijatrijskom nalazu i mišljenju pisanim podneskom Općinskom sudu u I., navodeći kako se osniva na pet godina staroj medicinskoj dokumentaciji te dvadesetominutnom promatranju psihijatra, te da su stoga zaključci u nalazu i mišljenju površni, netočni i neistiniti. Ponovila je kako prva podnositeljica može izgovarati

riječi, ima dobru motoriku ruke te se može oblačiti i sjediti uz pomoć. Također je navela kako je psihijatar posjetio prvu podnositeljicu u poslijepodnevnim satima, kada je umorna i pospana, pod utjecajem lijekova te uznemirena prisutnošću nepoznate osobe i glavne sestre Doma. Također je prigovorila izjavi koju je dala D.P.D. te ustvrdila da D.P.D. uopće nije vidjela prvu podnositeljicu.

38. Druga podnositeljica je također zatražila izuzeće uređujućeg suca, navodeći pristranost.

39. Dana 21. kolovoza 2008. godine predsjednik Općinskog suda u I. odbacio je zahtjev za izuzeće navodeći kako druga podnositeljica uopće nije stranka u postupku. Na ročištu održanom istog dana D.P.D. je izjavila kako nema prigovora psihijatrijskom nalazu i mišljenju, ali je navela kako nema novije medicinske dokumentacije prve podnositeljice nakon 2002. godine.

40. Istoga je dana Općinski sud u I. lišio prvu podnositeljicu poslovne sposobnosti. U odluci je navedeno kako su na ročištu bili nazočni predstavnica Centra, pravica M.G., te posebna skrbnica prve podnositeljice D.P.D. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

“Predlagatelj je podnio prijedlog radi lišenja poslovne sposobnosti protustranke, navodeći da je protustranka uslijed pretrpljenog moždanog udara te atrofije mozga psihoorganski promijenjena, nesposobna za samostalan život, te da je potpuno ovisna o tuđoj pomoći i njezi, da joj je rješenjem predlagatelja priznato pravo na skrb izvan vlastite obitelji smještajem u Caritasovom domu za starije i nemoćne osobe ... u I., da je kod protustranke bitno smanjeno socijalno i intelektualno funkcioniranje, da je nekontaktibilna, da je dezorijentirana i dementna, da je istoj potrebno pružiti zaštitu putem instituta skrbništva budući da se nije sposobna sama brinuti o osobnim potrebama, pravima i interesima, te da su ispunjene sve pretpostavke iz članka 159. Obiteljskog zakona za lišenje poslovne sposobnosti u potpunosti.

Posebna skrbnica protustranke u odgovoru na prijedlog navela je da su istiniti navodi iz prijedloga predlagatelja, time da je posebno dodala da je protustranka nepokretna, da leži u krevetu, da je dezorijentirana i u potpunosti nesposobna za samostalan život, te da ovisi o tuđoj pomoći i njezi cijelo vrijeme, da ne može sama jesti, te da ju je potrebno hraniti, a stanje da ne ide na bolje, već da je za očekivati da će se pogoršati, te je navela da je jedna ruka pokretna i da tom rukom može micati i nešto staviti u usta, ali ipak nije ta ruka u funkciji da služi za hranjenje, te da predlaže s obzirom na dob protustranke da se prije konačne odluke suda provede medicinsko vještačenje, te da se protivi prijedlogu predlagatelja.

U dokaznom postupku sud je izvršio uvid u mišljenje socijalnog radnika (list 2 spisa), rodni list (list 3 spisa), povijest bolesti (list 4-5 spisa) rješenje Centra za socijalnu skrb I. od 26. lipnja 2008. godine (list 6 spisa), nalaz i mišljenje liječničkog vještaka dr.sc. Š.D. med. psihijatra od 18.07.2008. godine (list 21-24 spisa).

Na temelju tako provedenog dokaznog postupka, sud je našao utvrđenim da je prijedlog podnositelja osnovan, te je istog u cijelosti usvojio.

Naime, sud je utvrdio da je protustranka osoba koja je u životnoj dobi od 83. godine, koja je preboljela moždani udar nakon čega se razvio psihoorganski sindrom, povišeni krvni tlak, inkontinencija, te da je 2002. godine operirala kataraktu i da je hospitalizirana na neurologiji zbog CVI-a, te da je nakon toga smještena u Specijalnu bolnicu za plućne bolesti u K. zbog egzacerbacije KOPB-a. Nadalje je utvrdio da je kod protustranke težina oštećenja ukupnih psihičkih sposobnosti, s naglaskom na pamćenje, mišljenje, sposobnosti stvaranja novih pojmova i donošenja zaključaka i odluka, uz oštećenje motorike ispoljena u tolikoj mjeri da protustranku čini nemoćnom u tolikoj mjeri da za samo preživljavanje ovisi o pomoći druge osobe, da je nesposobna brinuti se o sebi, svojim pravima i interesima i iste štititi, pa iz svega proizlazi da je protustranku potrebno štititi institutom socijalne skrbi, budući je prognoza nepovoljna.

Sud je u cijelosti prihvatio nalaz i mišljenje liječničkog vještaka dr.sc.Š.D., dr.med., psihijatra na koji niti stranke nisu imale primjedbi, jer je utvrdio da je isti dan opširno, objektivno i u skladu sa pravilima struke.”

41. Ova odluka nije dostavljena podnositeljicama.

42. Dana 22. kolovoza 2008. godine prva je podnositeljica zatražila od Općinskog suda u I. da se odluka od dana 21. kolovoza 2008. godine dostavi drugoj podnositeljici. Potpisala je ovlaštenje svojim punim imenom. Nije bilo odgovora.

43. Prva podnositeljica se danas još uvijek nalazi u Caritasovom domu.

D. Medicinska dokumentacija u odnosu na drugu podnositeljicu

44. Mjerodavni dio otpusnog pisma od 20. prosinca 2006. godine koje je izdao psihijatrijski odjel Bolnice u V. glasi kako slijedi:

“Dopremljena na liječenje sanitetskim prijevozom, tijekom dežurstva. Prema heteropodacima promijenjenog ponašanja unatrag nekoliko mjeseci, točnije od sedmog mjeseca, a kako je majka bolesnice s kojom je živjela smještena u Caritasov dom u I..

Od tada se bolesnica zatvorila u kuću i praktički se izolirala od svih. Posjeta rodbine primjećuje da je oslabila, da odbija komunikaciju kao i hranu, izrazito je smršavila, zapustila i osobnu higijenu.

Kod prijema liječenje daje dojam kronične duševne bolesnice, mršava, maniriranog držanja, afektivno neadekvatna, slabije modulacije afektiviteta, verbalizira strah i osjećaj ugroženosti, suspektna i halucinatorna proživljavanja.

Tijek liječenja

Liječenje provodimo na čuvanom psihijatrijskom odjelu klasičnom terapijom psihofarmaka (Moditen u kombinaciji s Normabelom).

Već narednog dana po prijemu i uključenoj terapiji bolesnica je počela normalno uzimati obroke (prvo je tražena lagana hrana pa obična dijeta).

Tjelesno se vidno oporavila. Psihopatologija radi koje je hospitalizirana je sasvim iščezla – nema strahova, nema sumanutosti prema okolini, raduje se svakoj posjeti i traženoj informaciji o njoj. Ima dobar uvid u svoju nemoć (tjelesnu). Voljna razgovarati i prihvaćati rješenja za život.

Prognostički gledano optimizam u daljnjem liječenju daje činjenica da i prvoj hospitalizaciji, odnosno dekompenzaciji duševnog zdravlja istom kliničkom slikom (1994. godine), prethodni vanjski provokativni faktor kao i sada, a da je u međuvremenu bila u dobroj remisiji, zadovoljavajuće sociofunkcionalna.”

E. Postupak za lišenje druge podnositeljice poslovne sposobnosti

45. Dana 17. rujna 2008.godine Centar je održao ročište u svrhu postavljanja skrbnika drugoj podnositeljici, budući da su namjeravali pokrenuti postupak i zahtjevati njenolišenje poslovne sposobnosti. Druga podnositeljica je prigovorila pokretanju tog postupka te istaknula kako nije obaviještena o razlozima za njegovo pokretanje.

46. Dana 18. rujna 2008.godine Centar je imenovao odvjetnicu N.C., posebnom skrbnicom druge podnositeljice u postupku lišenja poslovne sposobnosti koji će uslijediti. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

“... uvidom u spis ovog Centra ... Centar je pokrenuo kod nadležnog suda postupak radi lišenja poslovne sposobnosti za Y, obzirom da ista zbog bolesti i promijenjene osobnosti nije u stanju brinuti se o osobnim potrebama, pravima i interesima.

...

Y je izjavila na zapisnik kod ovog Centra da imenovanu punomoćnicu prihvaća u svojstvu svoje pravne zastupnice, međutim da smatra nepotrebnim imenovanje posebnog skrbnika kao i pokretanje i vođenje postupka radi lišenja njezine poslovne sposobnosti pred nadležnim sudom.”

47. Istoga je dana Centar zatražio od Općinskog suda u I. da pokrene postupak za lišenje poslovne sposobnosti druge podnositeljice. Mjerodavni dio podneska Centra glasi kako slijedi:

“Protustranka od rane mladosti boluje od mišićne distrofije, posljedica čega je njeno otežano kretanje. Unatrag dvije godine, a po smještaju majke X u Dom za starije i nemoćne osobe ... u I, protustranka se počinje upadljivo ponašati – tako se jednom prilikom zatvorila u obiteljsku kuću u B. odbijajući hranu i bilo kakav kontakt sa liječnicom te zabrinutim susjedima. Po zahtjevu ovog Centra od strane OB V., djelatnosti za sveobuhvatnu psihijatrijsku zaštitu dostavljena je medicinska dokumentacija iz koje je vidljivo da je protustranka na istome odjelu liječena 1994.g. sa dijagnozom Psychosisreactivadepressiva. Po obavljenom

kontrolnom pregledu u srpnju 1994.g. i dobivenoj terapiji, u medicinskoj dokumentaciji protustranke nisu zabilježene daljnje kontrole, pa je stoga očito da protustranka ne uviđa potrebu vođenja računa o vlastitome zdravlju.

Odnos protustranke naspram majke X, korisnice prava na skrb izvan vlastite obitelji, posesivan je, time da su u početku od strane Doma tolerirani njezini cjelodnevni posjeti majci, a zbog stalnog negodovanja i prozivanja djelatnika Doma radi neadekvatne skrbi koja se tamo pruža, te verbalnih i ponekad fizički agresivnih ispada, kao i uznemiravanja ostalih korisnika poradi čega je bila nužna i intervencija policije, ograničene su joj posjete u skladu s Pravilnikom o kućnome redu.

Protustranka je nerealna u postavljanju zahtjeva glede majke (uporno traži premještaj iz četverokrevetne sobe u jednokrevetnu), ne želeći prihvatiti objašnjenja i razloge nemogućnosti istog.

U nužnim kontaktima sa djelatnicima državnih institucija vezano uz vođenje postupaka radi zaštite njezinih prava i interesa, kao i prava i interesa njezina majke, ne uviđa svrhu vođenja istih doživljavajući ih kao planirani osobni napad. U razgovoru vrlo niskog praga tolerancije, bez mogućnosti održavanja samokontrole, vrijeđajući i omalovažavajući status zaposlenika.

Također, činjenica učestalog mijenjanja punomoćnika koji nakon kratkog vremena otkazuju svoje usluge, ukazuje na sve veći problem protustranke u uspostavljanju i održavanju svih vrsta socijalnih relacija u svakodnevnom životu.

Slijedom navedenog, predlagatelj smatra da protustranka nije sposobna brinuti se o osobnim potrebama, pravima i interesima...“.

48. Druga podnositeljica je uložila žalbu protiv odluke od 18. rujna 2008.godine da joj se imenuje poseban skrbnik, navodeći kako je sposobna brinuti se sama o sebi i kako nema potrebe da joj se imenuje skrbnik.

49. Dana 28. listopada 2008.godine druga podnositeljica je također dostavila podnesak u kojem se protivi prijedlogu za lišenju poslovne sposobnosti koji je podnio Centar. Navela je kako nije točno da od rane mladosti boluje od mišićne distrofije, nego da je imala prometnu nesreću 1991. godine, od kada koristi štap za hodanje. Opovrgnula je navode Centra što se tiče njenog ponašanja u posljednje dvije godine. Istaknula je kako se brine o svojoj staroj majci, kako ju je smjestila u Caritasov dom na vlastitu inicijativu te kako ju je nastavila redovito posjećivati. Kupila je i invalidska kolica za majku, izvodi je u dvorište Doma, uspjela ju je ponovno naučiti da se hrani, da drži bocu vode te joj pružila svu potrebnu njegu. Brinula se i za vlastite potrebe, pripremala obroke ili je platila pomoćnicu da joj pripremi obroke i počisti stan. Također je redovito odlazila liječniku. 1994. godine je otišla u mirovinu te je bila hospitalizirana na odjelu psihijatrije bolnice u V. Poslije toga nije posjetila psihijatra, budući da za to nije bilo potrebe, a njezin liječnik joj to nije preporučio. Ima redovite kontakte s drugima, član je dvije knjižnice, puno čita, uzgaja cvijeće, izrađuje rukotvorine te odlazi na kratke izlete. Za potrebe ovog postupka angažirala je odvjetnika, što pokazuje sposobnost da se brine za svoje interese.

50. Dana 2. lipnja 2009.godine Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi ukinulo je odluku od 18. rujna 2008.godine zbog toga što ista osoba ne može biti odvjetnik i poseban skrbnik.

51. Dana 27. srpnja 2009.godine Centar je donio novu odluku kojom je imenovao odvjetnicu I.R. za posebnu skrbnicu gđe Y. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

“Dana 18. rujna 2008. ... utvrđeno je da je Y imenovan poseban skrbnik u osobi punomoćnice N.C., odvjetnice iz V., a radi zastupanja u sudskom postupku radi lišenja poslovne sposobnosti koji se po prijedlogu ovog Centra vodi kod nadležnog općinskog suda, time da je imenovana usvojtstvu posebnog skrbnika bila ovlaštena također, a preko granica ovlaštenja danih u punomoći, zastupati štitičenicu u osobnim i imovinskim stvarima, upravljati njezinom imovinom te savjesno brinuti o njezinoj osobi, pravima, obvezama i dobrobiti..

...

Također, u predmetnom rješenju Ministarstvo skreće pozornost na široke ovlasti dane posebnoj skrbnici, dovodeći u pitanje potrebu za takvim ovlaštenjima.

Vezano uz navedeno, na temelju izvedenih dokaza i detaljno provedenog prethodnog postupka, ovaj Centar cijenio je da će punomoćnica štićenice u svojstvu posebnog skrbnika valjano štiti njezinu osobu, prava i interese shvaćajući svrhu provođenja postupka radi lišenja poslovne sposobnosti kao i zaštitu osobe institutom skrbništva, dajući joj istovremeno ovlaštenja da također brine o zaštiti njezine imovine budući podnošenjem prijedloga za lišenje poslovne sposobnosti u potpunosti ovaj Centar dovodi u sumnju, a o osnovanosti čega konačno odlučuje sud, da Y nije sposobna samostalno štiti svoja prava i interese, uključujući i imovinu.

... N.C. koja je u svojoj izjavi konstatirala da će i nadalje zastupati Y u navedenom sudskom postupku a u granicama ovlasti danih u punomoći ...

...I.R. se imenuje posebnom skrbnicom Y ...”

52. Dana 7. kolovoza 2009.godine druga podnositeljica je uložila žalbu protiv navedenog rješenja, navodeći da nema potrebe da joj se imenuje poseban skrbnik niti da se pokreće postupak za njeno lišenje poslovne sposobnosti, budući da se ona odgovarajuće brine za svoje potrebe, prava i interese. Obrazložila je da se brine za svoje materijalne interese, plaća račune, priprema obroke te održava društvene kontakte, kao i da redovito posjećuje svojeg liječnika, odlazi na kulturna događanja i posjećuje majku. Njen način života ni na koji način ne pokazuje da postoji potreba da ju se stavi pod skrbništvo. Čini se da o ovoj žalbi nije odlučeno.

53. Dana 30. lipnja 2009.godine Općinskom sudu u I. dostavljen je psihijatrijski nalaz i mišljenje koji se odnosio na telefonski razgovor s drugom podnositeljicom. Mjerodavni dio nalaza i mišljenja glasi kako slijedi:

“Protustranka je osoba koja je u času vještačenja navršila 60 godina života. Invalidski je umirovljenik, stekavši pravo na invalidsku mirovinu prije petnaestak godina. Živi sama u vlastitom stanu. Neudata, bez djece. Tjelesno je narušenog zdravlja – i to je otprilike sve što možemo nedvojbeno konstatirati o njezinoj somatskoj kondiciji. Medicinsku dokumentaciju zbog nesuradnje protustranke nismo dobili na uvid. Poziva se na liječničku skrb dr. N (ortoped) ...

Na početku ovog vještačkog razmatranja valja istaći da je protustranka odbila surađivati u provođenju ovog vještačenja. Tijekom (jedva upriličenog!) vještačkog intervjua čitav je sat vodila monolog u kojem se referirala na sve nepravde koje se čine njoj i njezinoj majci. Ni na koji način se nije odazivala na vještakove pokušaje da se intervju prebaci u formu dijaloga, a još manje da ga se pokuša strukturirati. Nije pošlo za rukom osvijetliti biografiju protustranke, a niti njezin aktualni trenutak. Jedino što se dobivalo bio je njezin povišeni ton, osornost, hostilnost, jasan paranoidni stav prema okolini, osjećaj progonjenosti i potrebe da se „brani“ od institucija koje ju uznemiravaju, maltretiraju, progone i slično... Izjalovila su se vještakova očekivanja da će tijekom kućne posjete, na „domaćem terenu“ protustranka uspjeti pratiti vještački intervju na jedan kooperativan način. Više od 10 telefonskih poziva ostalo je bez odgovora. Također su bez uspjeha ostali pokušaji da se potraži i pronade na njezinoj kućnoj adresi u I. i B. Nakon nekoliko tjedana došao je njezin bijesan telefonski poziv prepun deranja, optužbi, vrijeđanja, i napadanja na koje uopće nije htjela čuti repliku...

Na temelju svih informacija koje nam stoje na raspolaganju, kao i na temelju osobnog iskustva vještaka s protustrankom, daje se s lakoćom zaključiti da je riječ o osobi vrlo bizarnog psihološkog ustroja. Kod nje se daje uočiti teška emocionalna disharmonija s teškom distrofijom i poplavom nekontroliranih afektivnih izljeva. U pozadini se razabire jedan generalni paranoidni stav prema kompletnoj okolini uz fiksaciju na institucije. U njoj caruje osjećaj da je izvrgnuta nepravdi, zlostavljanju, šikaniranju i sustavnom uskraćivanju prava. U potpunosti je uspjela zamrziti osobe i postupke djelatnika Centra, kao i cijelu tu ustanovu. To se na isti način (možda još i više) odnosi na dom gdje je smještena njezina majka. Postavlja se kverulantno. U nerijetkim trenucima njezino će ponašanje imponirati kao dezorganizirano i kaotično. Uspjela je temeljito se posvaditi sa svima, uspjela je od sebe otjerati sve dobronamjernike, prekidala je sve niti suradnje... Postavlja se potpuno ne kooperativno i svakog tko se „usudi“ bilo što reći ili postupiti na način koji joj se ne sviđa proglasiti će nezalicom, protivnikom ili čak neprijateljem.

U cijelom tom rašomonu protustranka ni ne pokušava kontrolirati se, ne pokušava prikriti svoje neprijateljstvo, ne pokušava ni jedne sekunde promisliti i proanalizirati svoj doprinos situaciji, odbija pomisao da su propusti došli s njezine strane... Potpuno je nekritična i sasvim bez uvida, refleksno spremna tražiti krivicu u okolini. Svaku natruhu problematiziranja njezine osobe i njezinih postupaka dočekuje na nož i reflektira – zapravo prijeti – višom instancom.

U cijelom tom psihološkom svijetu protustranke ima dosta sistema, odnosno logične izgrađenosti – i sve bi bilo u redu da se cijela ta logika ne bi bazirala na potpuno pogrešnom, na trenutak čak i sumanutom polazištu.

... cijeli [je] njezin svijet paranoidno ustrojen. U najboljem slučaju govorimo o paranoidnom poremećaju ličnosti, dakle stanju personalnog deranžmana u kojem dominiraju osjećaji ugroženosti, izrabljivanja i trpljenja štete. Ona će bez ustručavanja i bez ikakve utemeljenosti u okolini tražiti i pronalaziti neprijatelje, osobe koje su protiv nje, koje ju žele izrabiti ili joj naštetiti. Ona će vrlo teško – ako uopće ikako – pokloniti povjerenje ikome iz okoline. Ona ostaje nepovjerljiva, odbojna prema drugima koji jesu ili mogu postati „izdajice“, u svemu vidi skriveno značenje... Takav njezin stav tjera je na kontinuirani oprez, sumnjičavost i defanzivnost. Teško je reći da je sve to skupa poprimilo definitivni razmjer paranoje, ali protustranka – ako već i nije u paranoji – svakako jeste na njezinom rubu. Ističemo da je paranoja poremećaj pravi psihotični duševni poremećaj (tj. duševno rastrojstvo) karakteriziran razvojem i fiksacijom jedne sumanute misli – obično progonstvenog tipa ili više njih koje su grupirane, međusobno povezane i sistematizirane (povezane u sumanutu sistem). Bilo kako bilo, protustrankauopće nije daleko od duševnog rastrojstva, što – nažalost – sama ne vidi i ne razumije, te stoga i odbija svaku stručnu pomoć,

Gonjena takvim personalnim ustrojem, protustranka najčešće potpuno krivo procjenjuje svijet oko sebe, pridajući golemu važnost trivijalnostima, uz istovremeno ignoriranje krucijalnih stvari. Ona, inzistirajući na irelevantnome, teško zanemaruje svoje vitalne interese i na taj ih način izravno kompromitira. Ona, nadalje, iscrpljuje svoje ograničene resurse na nevažne, bagatelne stvari, čime dovodi u pitanje svoje sposobnosti da organizira svoju egzistenciju, da se strukturira na kvalitetan način, da eksploatira ono što joj stoji na dispoziciji sebi na korist i u svom najboljem interesu. Njezina je psihička kondicija potpuno (što još uvijek ne znači i ireverzibilno) narušena. Izgubljenih je sposobnosti anticipacije i preventivnog reagiranja i adaptiranja. Njezino je shvaćanje svijeta i svoje pozicije u svijetu nadasve ograničeno osjećajem nepravde, osim toga i površno, pogrešno i kruto. Ona više nije u stanju sebe ispravno locirati u složene, apstraktne zakonitosti vanjskog svijeta. Nije u stanju prepoznati institucionalizirane resurse koji joj stoje na dispoziciji; ako joj se i ukažu, ona ih tvrdoglavo i nekritički odbija, dovodeći sebe u neprihvatljivu i bijednu situaciju.

U eksploataciji vanjskih resursa i zaštiti svojih prava i interesa protustranka u ovakvoj psihičkoj situaciji nema nikakve šanse. Ona će se povesti neoprezno, nepromišljeno, za prvom impresijom i tako odmah ugroziti svoje ekonomske, materijalne i zdravstvene interese. Istovremeno će tvrdoglavo ignorirati kvalitetna rješenja i predviđati situacije i prilike koje potencijalno nude probitak.

Protustranka je uslijed svoje očigledno i temeljito narušene psihičke vitalnosti u stanju svekolike ugroženosti, kompromitirane fizičke, ekonomske i zdravstvene sigurnosti, a bez vlastitih resursa da se očiglednoj ugrozi konstruktivno i kvalitetno odupre. Ona nije u prilici aktivno se uključiti u vanjski svijet i djelovati na sebi potreban i koristan način. On se gubi u svakodnevnom, konkretnim situacijama i iscrpljuje se besmislicama.

Terapijske mogućnosti u stanju u kakvom je zatečena protustranka su još uvijek prisutne. Problem je u tome što će ih protustranka vrlo uporno i sistematično odbijati, tumačeći ih kao nasrtaj na nju, odnosno kao znak teškog neprijateljstva.

Protustranka je zatečena u situaciji koja apsolutno onemogućava, odnosno isključuje svaku mogućnost da se skrbi o svojim pravima i interesima i da se odgovorno odnosi prema svojim obavezama. Jedino što nju zanima jeste da potvrdi svoj paranoidni svjetonazor – pri čemu ne šteti ni psihološke, ni financijsko – ekonomske ni institucijske resurse. U tom pogledu i s tim u svezi nije moguće prepustiti je njezinoj slobodnoj volji, budući da će je to trenutno ugroziti na svim razinama. Njezini psihički resursi doveli su je u kritičnu psihosocijalnu situaciju i nije moguće očekivati da bi je ti psihički resursi mogli iz te situacije izvući.

Stoga, predlažem da se prijedlog predlagatelja prihvati i da se protustranka liši poslovne sposobnosti u potpunom opsegu. Ne postoji ni jedna ovlast iz kruga poslovne sposobnosti koju bi ona mogla obnašati odgovorno i sebi na korist.

Napominje se kako se gornja konstatacija može i mora podvući reviziji ukoliko uslijedi sretan rasplet okolnosti, odnosno ako se protustranka podvrgne psihijatrijskom liječenju, ponudi terapijsku suradnju i postigne psihološku rehabilitaciju. Međutim, novi postupak za procjenu njezinog psihičkog stanja u svjetlu povratka poslovne sposobnosti, ponajprije zbog naravi i tvrdokornosti njezinog poremećaja, nema smisla provoditi prije nego protekne godina dana od ovog vještačenja.”

54. Na ročištu održanom dana 25. studenog 2009.godine pred Općinskim sudom u I. saslušana je druga podnositeljica. Mjerodavni dio zapisnika sa ročišta glasi kako slijedi:

“... a protustranka sama izričito navodi da je ona u cijelosti sposobna brinuti se za svoje potrebe i svoje interese, da prima mirovinu, da živi u svom stanu, da na ručak odlazi najbližoj susjedi M.Š. koja za nju kuha, a po ostale obroke ponekad u obližnje restorane, nadalje navodi da je sposobna rješavati sva pitanja oko plaćanja svojih režija i svih drugih pitanja u odnosu na svoje domaćinstvo, a što se tiče odlaska liječniku, da je sposobna sama otići, a jednako tako osim toga i sve obaviti svoje administrativne i druge potrebe u gradu. Također protustranka izjavljuje da je ona od prije 15 godina u mirovini zbog posljedica prometne nezgode, da je po zanimanju ekonomist, sa završenom srednjom školom i da je upisala Pravni fakultet, ali da je ostala u stadiju apsolventa, jer nije diplomirala... nadalje navodi da gleda televiziju, čita dnevni tisak, da stalno čita knjige, da ima veliki krug prijatelja koji ju posjećuje i to najbliži, a poneke da posjećuje i ona, a posebno i rođake. Navodi da je veoma komunikativna osoba i da na ljude ostavlja dobar dojam i da nikad nije imala problema u komuniciranju s drugim ljudima. Posebno navodi da je pala u jednu tugu, a u trenutku kada je njezina majka X otišla živjeti u dom, a iz razloga što su do tog vremena živjele zajednički, a navodi da ni prije tih odlazaka u bolnicu, nije bilo takvog njezinog ponašanja da bi se zatvarala, a tko je pozivao liječnike odnosno hitnu, radi otpremanja u bolnicu, izjavljuje da je to bilo po prijavi Centra. Posebno još izjavljuje da upravo iz otpusnih pisama iz bolnica, a nakon ovih dvaju hospitalizacija proizlazi njezino dobro i zadovoljavajuće stanje, a navodi da je od 2006. godine nije uzimala nikakve druge lijekove osim lijekova za svoju osnovnu bolest, a navodi da se radi o slabosti mišića (jednoj blagoj paraplegiji). Također navodi da je od 09. 10. do 10.11.2009. godine bila na hospitalizaciji u Bolnici za reumatske bolesti i rehabilitaciju, a sve zbog razloga održavanja svog redovnog statusa u odnosu na kretanje...

Posebno navodi da joj je ovaj postupak pokretanja oduzimanja poslovne sposobnosti vrlo teško pao, a iz razloga što smatra sebe potpuno poslovno sposobnom i zdravom i u mogućnosti brinuti se a na način kako je opisala o svojim pravima i ispunjavati svoje obveze, a što se tiče pitanja kakovo bi njezino stanje bilo u slučaju oduzimanja poslovne sposobnosti, izjavljuje da o tome nikako ne može ni pomisliti, da bi takova budućnost za nju bila crna, a da bi ju takovo stanje, a u kojem bi joj bila oduzeta poslovna sposobnost, dovela do teške depresije do pogoršanja njezine bolesti, te da bi na taj način bila ubijena njezina duša i cijeli njezin život. Posebno izjavljuje da ona nije u takvom stanju da bi trebala imati skrbnika za stalni slučaj...

Posebno izjavljuje da ni Centar, a prije pokretanja ovog postupka, a ni liječnik koji je vještačio u ovom postupku, joj nisu dali da dade jedno svoje sveobuhvatno objašnjenje o sveukupnom statusu, pa zato da se izjasnila sada kao prethodno, a osim toga da je napisala jednu pismenu izjavu, a koju predaje u predmet. ...

Nadalje navodi da posebna skrbnica do sada uopće nije s njom razgovarala o ovom slučaju ...

... izjavljuje da smatra da je ovaj vanparnični postupak radi oduzimanja poslovne sposobnosti protiv nje pokrenut iz razloga što se Centar za socijalnu skrb želi domoći imovine (jedno i pol sobnog stana u I. i dijela obiteljske kuće u B. i ostalih nekretnina u B.), te eventualno nekretnina koje će još naslijediti iza majke, a u slučaju majčine smrti, a posebno s obzirom na činjenicu da protustranka nema supruga ni djecu, već samo sestru.

Posebno protustranka izjavljuje da je njezino sadašnje stanje takovo da ona može o sebi brinuti i skrbiti i u slučaju pogoršanja bolesti, a to upravo na način da sama odabere tko će se o njoj i na koji način brinuti, jer izjavljuje da ima sasvim dovoljno imovine a iz koje će moći zahtijevati onakvu skrb kakovu želi, a posebno navodi da upravo o tome stalno misli i da uvijek traži i misli na rješenje za iduće dane. Posebno izjavljuje da ona želi živjeti u svom vlastitom stanu i da ga nikad ne bi željela napustiti, a u slučaju oduzimanja poslovne sposobnosti smatra da bi se njezino stanje pogoršalo, da je već iz iskustva vidjela takove načine manipuliranja, te da bi se moglo dogoditi da ju se smjesti negdje gdje ona to ne želi, a svakako da ne želi boraviti u staračkim domovima... a ma kakva ona bila... a izjavljuje da je takova osoba da želi svoj mir i samoću...”

55. Dana 29. ožujka 2010.godine isti je psihijatrijski vještak dostavio dodatni nalaz i mišljenje o drugoj podnositeljici, u kojem je ponovio prijašnja zaključke, a da nije imao daljnji kontakt s njom.

56. Čini se da je navedeni sudski postupak još u tijeku.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

57. Mjerodavne odredbe Obiteljskog zakona („Narodne novine“, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004 i 107/2007) glase:

Članak 159.

„(1) Sud će u izvanparničnom postupku punoljetnu osobu koja zbog duševnih smetnji ili drugih uzroka nije sposobna brinuti se o osobnim potrebama, pravima i interesima ili koja ugrožava prava i interese drugih osoba, djelomice ili potpuno lišiti poslovne sposobnosti.

(2) Prije donošenja odluke iz stavka 1. ovoga članka sud će pribaviti stručno mišljenje liječnika vještaka o zdravstvenom stanju osobe za koju je pokrenut postupak lišenja poslovne sposobnosti i o utjecaju tog stanja na njezine sposobnosti zaštite svih ili pojedinih osobnih potreba, prava i interesa te na ugrožavanje prava i interesa drugih osoba....“

Članak 161.

„(1) Centar za socijalnu skrb predložit će sudu pokretanje postupka kad ocijeni da bi zbog razloga iz članka 159. stavka 1. ovoga Zakona osobu bilo potrebno djelomice ili potpuno lišiti poslovne sposobnosti.

(2) Centar za socijalnu skrb osobi o kojoj je pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti imenuje posebnog skrbnika....“

Članak 162.

„Osobu koja je...lišena poslovne sposobnosti centar za socijalnu skrb stavit će pod skrbništvo...“

Članak 179.

„(1) Skrbnik je dužan savjesno se brinuti o osobi, pravima, obvezama i dobrobiti štíćenika, upravljati njegovom imovinom te poduzimati mjere da se osoba osposobi za samostalan život i rad.

...“

Članak 184.

„(1) Skrbnik zastupa štíćenika.

...“

Članak 185.

„Za poduzimanje važnijih mjera glede osobe, osobnog stanja ili zdravlja štíćenika skrbniku je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.“

SUDSKI POSTUPAK

Članak 315.

„(1) Kad se odlukom suda mijenja osobno stanje (status) stranke ili njezina prava i dužnosti, pravni učinci odluke nastaju kad ona postane pravomoćna.“

...“

Članak 316.

„(1) Protiv odluke donesene u prvom stupnju dopuštena je žalba, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

...“

POSTUPAK ZA LIŠENJE I VRAĆANJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI

Članak 326.

„(1) Sud će pozvati na ročište osobu koja je podnijela prijedlog za pokretanje postupka, osobu o kojoj se provodi postupak, njezinog skrbnika i centar za socijalnu skrb.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka i centar za socijalnu skrb mogu u tijeku postupka sudjelovati pri izvođenju dokaza i raspravi o rezultatima cjelokupnog postupka.

(3) Sud će nastojati saslušati osobu o kojoj se provodi postupak. Ako se ta osoba nalazi u psihijatrijskoj ustanovi ili je smještena u socijalnu ustanovu, saslušat će se u pravilu u toj ustanovi.

(4) Sud može odustati od pozivanja i saslušavanja osobe o kojoj se provodi postupak, ako bi to za nju moglo biti štetno ili ako saslušanje nije moguće s obzirom na njezino mentalno oštećenje i zdravstveno stanje.“

Članak 329.

„(1) Odluka suda o lišenju poslovne sposobnosti dostavlja se stranci koja je podnijela prijedlog za pokretanje postupka, osobi koja se lišava poslovne sposobnosti, njezinom skrbniku i centru za socijalnu skrb.

(2) Sud ne mora odluku dostaviti osobi koja se lišava poslovne sposobnosti, ako ona ne može shvatiti značenje i pravne posljedice odluke ili ako bi to bilo štetno za njezino zdravlje.

...”

58. Mjerodavni dio članka 190. Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“, br.73/1997, 27/2001, 59/2001, 82/2001, 103/ 2003 i 44/2006) propisuje:

„(1) Odrasla osoba smještena rješenjem centra za socijalnu skrb dužna je plaćati cijenu smještaja svim svojim prihodima i novčanim sredstvima.

...”

59. Članak 428(a) Zakona o parničnom postupku daje mogućnost podnositelju u odnosu na kojeg Europski sud za ljudska prava utvrdi povredu Konvencije ili njenih Protokola, da u roku od 30 dana od konačnosti presude Suda, zahtjeva ponavljanje domaćeg postupka. U ponovljenom su postupku domaći sudovi obvezni poštovati razloge navedene u presudi Suda.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. I ČLANKA 8. KONVENCIJE U ODNOSU NA POSTUPAK ZA LIŠENJE PRVE PODNOSITELJICE POSLOVNE SPOSOBNOSTI

60. Prva podnositeljica prigovara da je način na koji je proveden postupak njenog lišenja poslovne sposobnosti povrijedio njezino pravo na pošteno suđenje i pravo na privatni život. Poziva se na članak 6., stavak 1. Konvencije čiji mjerodavni dio propisuje:

Članak 6., stavak 1.

“1. "Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo da sud pravično... ispita njegov slučaj....”

...”

Članak 8.

“1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih. ”

A. Dopuštenost*1. Iscrpljenje domaćih pravnih sredstava***(a) Tvrdnje stranaka**

61. Vlada navodi kako prva podnositeljica nije iscrpila domaća pravna sredstva zbog toga što nije podnijela ustavnu tužbu u postupku koji se tiče njezine poslovne sposobnosti. Da je to učinila, Ustavni bi sud biopozvao njenu skrbnicu da dade pristanak za tu tužbu, tebi, u slučaju da je skrbnica dala pristanak, ispitao osnovanost tužbe.

62. Prva podnositeljica navodi kako ustavna tužba nije djelotvorno pravno sredstvo zbog toga što ovisi o diskreciji skrbnika, te da Ustavnom sudu ponekad treba više od dvije godine od podnošenja ustavne tužbe dok zatraži pristanak skrbnika. U svakom slučaju, odluka kojom je prva podnositeljica lišenaposlovne sposobnosti nikada joj nije dostavljena, pa tako nije mogla ulagati nikakve pravne lijekove protiv nje.

(b) Ocjena Suda

63. Pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava iz članka 35., stavka 1. Konvencije obvezuje one koji namjeravaju podnijeti zahtjev protiv države, da prvo iscrpe pravna sredstva dostupna u domaćem pravnom poretku, dajući time mogućnost državi da ispravi stvari kroz vlastiti pravni sustav, prije nego što bude prozvana da odgovara za svojestupke pred međunarodnim tijelom. Kako bi udovoljili tom pravilu, podnositelji bi trebali kao redovni put iskoristiti pravne lijekove koji su dostupni i dostatni da osiguraju obeštećenje u odnosu na navodne povrede. Nema obveze iscrpljivanja pravnih lijekova koji su neodgovarajući ili nedjelotvorni (vidi, između mnogih odluka, *Akdivari ostaliprotiv Turske*, 16. rujna 1996., stavci 65.-67., *ReportsofJudgmentsandDecisions 1996-IViDemopoulosoi ostaliprotiv Turske* (dec.), br. 46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 16071/19993, 16072/04 i 21819/04, stavak 70., ECHR 2010...).

64. Pravnasredstva čije ulaganje ovisi o diskrecijskim ovlastimajavnih službenika i koji zbog toga nisu izravno dostupni podnositelju ne mogu se smatrati djelotvornim pravnim sredstvima u smislu članka 35., stavka 1. Konvencije (vidi *Tumilovichprotiv Rusije* (dec.), br. 47033/99, 2. lipnja 1999.; *Gurepkaprotiv Ukrajine*, br. 61406/00, stavak 60., 6. rujna 2005. i *Tănase protiv Moldavije* [GC], br. 7/08, stavak 122., ECHR 2010-...).

65. Što se tiče ovoga predmeta, Sud prvo primjećuje da prva podnositeljica nije bila obaviještena o postupku pokrenutom pred Općinskim sudom u I., koji se vodio radi njenog lišenja poslovne sposobnosti te joj nikada nije dana mogućnost da sudjeluje u tom postupku, već ju je zastupala posebna skrbnica, koja čini se nije imala nikakav kontakt s njom.

66. Sukladno mjerodavnim postupovnim pravilima, prije podnošenja ustavne tužbe podnositeljica mora iscrpiti sva prethodna pravna sredstva. Stoga je prva podnositeljica trebala uložiti žalbu na prvostupanjsku odluku Općinskog suda u I. Međutim, odluka Općinskog suda u I. kojom je prva podnositeljica lišena poslovne sposobnosti nikada joj nije dostavljena te stoga nije mogla uložiti nikakav pravni lijek protiv nje.

67. Nadalje, da je prva podnositeljica podnijela ustavnu tužbu, Ustavni sud ne bi o njoj odlučivao prije nego dobije pristanak skrbnice prve podnositeljice. Iako poseban skrbnik nije

javni službenik, Sud svejedno smatra da se u ovim okolnostima ne može reći da su pravna sredstva koja navodi Vlada bila dostupna prvoj podnositeljici. Slijedi da prigovor Vlade treba odbiti.

2. Poštovanje pravila o roku od šest mjeseci

68. Vlada navodi da je prva podnositeljica podnijela zahtjev Sudu izvan šestomjesečnog roka, zbog toga što joj je odluka kojom joj se imenuje posebna skrbnica D.P.D. dostavljena dana 20. lipnja 2008. godine.

69. Prva podnositeljica navodi kako je jedina mjerodavna odluka ona koju je donio Općinski sud u I. 21. kolovoza 2008. godine.

70. Sud bilježi kako je posljednju odluku u vezi s postupkom u kojem je prva podnositeljica lišena poslovne sposobnosti donio Općinski sud u I. 21. kolovoza 2008. godine. Ovaj zahtjev je podnesen Sudu 15. siječnja 2009. godine. Slijedi da prigovor Vlade treba odbiti.

3. Zaključak

71. Stranke nisu osporile primjenu članka 6. u njegovom „građanskom“ dijelu, u odnosu na predmetni postupak koji se tiče prve podnositeljice, te Sud nema nikakvog razloga da smatra drugačije (vidi *Winterwerp protiv Nizozemske*, 24. listopada 1979., Serija A br. 33, stavak 73. i *Shtukurov protiv Rusije*, br. 44009/05, stavak 64., 27. ožujka 2008.).

72. Sud primjećuje da prigovori prve podnositeljice zahtjeva na temelju članka 6., stavka 1. i članka 8. Konvencije nisu očito neosnovani u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Uz to primjećuje i da on nisu nedopušteni ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da su dopušteni.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

73. Prva podnositeljica navodi kako je postupak koji se odnosio na njenu poslovnu sposobnost bio nepošten jer ona u njemu nije sudjelovala. Nije joj bila dana niti mogućnost sudjelovanja u postupku u kojem je odabrana posebna skrbnica koja će ju zastupati u tom postupku. Isto tijelo, Centar za socijalnu skrb u I. imenovao joj je skrbnicu protiv njezine volje te pokrenuo postupak za njeno lišenje poslovne sposobnosti pred Općinskim sudom u I. Punomoć koju je dala svojoj kćeri, ovlašćujući je da je zastupa u tom postupku u trenutku kad je još imala poslovnu sposobnost, bila je ignorirana, a i podnesci koje je njezina kćer podnijela u tom postupku, iako su sadržavali argumente važne za procjenu njezinog stanja, bili su ignorirani. Odluka kojom je se lišava poslovne sposobnosti nije bila dostavljena niti njoj niti njezinoj kćeri. Sve ovo bilo je u suprotnosti sa Obiteljskim zakonom koji propisuje da se pojedinac protiv kojeg je pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti sasluša u postupku.

74. Odluka kojom ju se lišilo poslovne sposobnosti imala je samo stranicu i pol te nije bila valjano obrazložena.

75. Kao posljedica odluke kojom ju se lišilo poslovne sposobnosti ona je potpuno izgubila svoju samostalnost te nije imala pravo donositi nikakve odluke koje se tiču njezinog života. Nadalje, njezina kćer, kao njezin jedini živući bliski srodnik, nije joj bila imenovana skrbnicom te je također bila potpuno isključena od donošenja bilo kakvih odluka koje se tiču života prve podnositeljice. Nije bilo razloga lišiti je poslovne sposobnosti u potpunosti, budući da nije ni na koji način ugrožavala vlastite ili tuđe interese.

76. Vlada navodi kako je mjera oduzimanja poslovne sposobnosti prve podnositeljice bila donesena u postupku provedenom prema važećim propisima domaćeg prava i da ju je zastupala njenanećakinja kao posebna skrbnica, čime je osigurana kontradiktorna narav postupka. Skrbnica je bila prisutna na ročištima te je tražila da prvu podnositeljicu pregleda medicinski vještak.

77. Nadalje, prva podnositeljica nije uložila žalbu na odluku kojom joj je D.P.D. imenovana posebnom skrbnicom, iako joj je ta odluka bila dostavljena te je morala znati da se odnosi na postupak za njeno lišenje poslovne sposobnosti.

78. Takva je mjera, temeljena na mjerodavnim odredbama Obiteljskog zakona, imala legitimni cilj zaštite interesa prve podnositeljice kao dementnei dezorijentirane osobe, nesposobnebrinuti se o svojim interesima, te je bila razmjerna, budući da niti jedna druga, blaža mjera, ne bi bila dostatna u ovim okolnostima. Odluka se temeljila na izvještaju Centra, izjavi koju je dala D.P.D. te nalazu i mišljenju vještaka psihijatra, koji je utvrdio da se prva podnositeljica, zbog svojih raznih zdravstvenih problema, ne može brinuti o svojim interesima.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

79. U kontekstu članka 6., stavka 1. Konvencije, Sud pretpostavlja da bi u predmetima koji se tiču psihički bolesnih osoba domaći sudovi trebali imati određenu slobodu procjene. Tako, na primjer, mogu urediti postupak kako bi osigurali dobro provođenje pravde, zaštitu zdravlja tih osoba, itd. Međutim, takve mjere ne smiju utjecati na samu srž podnositeljčinog prava na pošteno suđenje kako je zajamčeno člankom 6. Konvencije. Kad ocjenjuje je li pojedina mjera, kao što je isključivanje podnositeljice sa ročišta, bila potrebna, Sud će uzeti u obzir sve mjerodavne čimbenike (kao što su: priroda i složenost pitanja pred domaćim sudovima; što se dovodi u pitanje za podnositeljicu; predstavlja li osobno pojavljivanje na ročištu prijetnju drugima ili njoj itd. (vidi *Shtukatur*ov, citiran gore, stavak 68.)). Sud osobito smatra kako treba strožerazmotriti one mjere koje imaju snažan utjecaj na privatni život, kao što je lišenje poslovne sposobnosti.

80. Nadalje, u skladu s utvrđenom praksom Suda, koja odražava načelokoje se odnosi na pravilno provođenja pravde, odluke sudova i tribunala moraju sadržavati valjana obrazloženja razloga na kojima se temelje. Doseg do kojeg se proteže ova dužnost obrazlaganja može se razlikovati s obzirom na prirodu odluke i mora biti određen s obzirom na okolnosti predmeta. Iako članak 6., stavak 1. obvezuje sudove da obrazlažu svoje odluke, to se ne može smatrati obvezom da detaljno odgovore na svaku tvrdnju (vidi *García Ruiz protiv Španjolske*, 21. siječnja 1999., *Reports* 1999-I, stavak 26. i *Helle protiv Finske*, 19. prosinca 1997., *Reports* 1997-VIII, stavak 59.).

(b) Primjena ovih načela u ovom predmetu

81. Što se tiče ovog predmeta, Sud primjećuje kako nije sporno da prva podnositeljica nije bila obaviještena o postupku koji se vodio pred Općinskim sudom u I. radi njenog lišenja poslovne sposobnosti. Nadalje, nije ju pozvaoni Općinski sud u I. kako bi podnijela dokaze niti ju je vidio sudac koji je vodio postupak. Sud zaključuje da prva podnositeljica nije mogla osobno sudjelovati u postupku pred Općinskim sudom u I. u bilo kojem obliku. Ostaje za utvrditi je li ovo, s obzirom na okolnosti, bilo u skladu sa zahtjevima članka 6. i 8. Konvencije.

82. Vlada navodi da je prema važećim odredbama Obiteljskog zakona, činjenica da prva podnositeljica nije bila saslušana u postupku radi njenog lišenja poslovne sposobnosti, zakonita u domaćim uvjetima. Međutim, srž pritužbe nije domaća zakonitost nego „poštenost“ postupka sa stajališta Konvencije i prakse Suda (vidi *Shtukatur*ov, citiran gore, stavak 70.) te

osiguranje relevantnih postupovnih zaštita, kada se donosi odluka koja ozbiljno utječe na privatni život podnositeljice.

83. Sud je već naveo u gore citiranoj presudi *Shtukaturov*:

“72. ... Sud bilježi kako je podnositelj imao dvostruku ulogu u postupku: bio je zainteresirana strana, i, istovremeno, glavni predmet razmatranja suda. Njegovo je sudjelovanje stoga bilo nužno ne samo kako bi mogao iznijeti svoju obranu nego i kao bi sudac mogao stvoriti svoje osobno mišljenje o podnositeljevoj psihičkoj sposobnosti (vidi, *mutatismutandis*, *Kovalevprotiv Rusije*, br. 78145/01, stavci 35.-37., 10. svibnja 2007.).”

84. Navedeno vrijedi i u odnosu na prvu podnositeljicu u ovom predmetu. Sud smatra da suci koji donose odluke koje imaju ozbiljne posljedice na privatni život pojedinca, kao što su one koje lišavaju nekoga poslovne sposobnosti, trebaju u načelu imati i osobni kontakt s tim osobama.

85. Sud je svjestan važnosti medicinske dokumentacije koja se odnosi na osobe koje imaju oštećene psihičke sposobnosti te se slaže da svaka odluka kojom se odlučuje o mentalnom zdravlju mora biti potkrijepljena relevantnom medicinskom dokumentacijom. Međutim, na posljeticu je sudac, a ne liječnik, pa ni psihijatar, taj koji treba ocijeniti sve relevantne čimbenike koji se odnose na osobu o kojoj je riječ, te njegove ili njezine osobne okolnosti. Dužnost je suca koji vodi postupak da odluči je li takva krajnja mjera potrebna ili bi i blaža mjera bila dovoljna. Kad je riječ o tako važnoj stvari za privatni život pojedinca sudac mora pažljivo uravnotežiti sve relevantne čimbenike, kako bi odlučio o razmjernosti mjere koju određuje. Nužnapostupovna osiguranjanalažu da se svaki rizik od proizvoljnog odlučivanja tada svede na minimum.

86. Psihijatrica koja je pregledala podnositeljicu utvrdila je da je ona teško bolesna osoba, nepokretna, potpuno ovisna o pomoći drugih, dementna, da s njom nije moguće uspostaviti smislen kontakt, da boluje od teškog oštećenja centralne kognitivne sposobnosti s nepovoljnom prognozom za budućnost (vidi stavak 35. ove presude). Također je utvrdila da je prva podnositeljica nesposobna brinuti se za sebe i svoja prava i interese te je predložila da je sud potpuno liši poslovne sposobnosti. Međutim, prema mišljenju Suda bilo bi bolje da se sudac koji je vodio postupak osobno uvjerio da ovi zaključci nisu proizvoljni, da je saslušao i svjedoke i vještaka. Posebice, sudac je bio taj koji je trebao donijeti zaključke koji se odnose na pitanje lišenja prve podnositeljice njezine poslovne sposobnosti.

87. U tom smislu Sud primjećuje da, iako je psihijatar pregledao prvu podnositeljicu 18. srpnja 2008. godine, medicinska dokumentacija dostavljena kao podloga za vještačenje potječe iz 2002. godine. U tom smislu treba naglasiti da je druga podnositeljica navela da je psihijatar posjetio prvu podnositeljicu na samo dvadeset minuta, u vrijeme kad je prva podnositeljica bila umorna i pod utjecajem lijekova. Također je skrenula pažnju na činjenicu da je prva podnositeljicavlastoručno, punim imenom, potpisala oba podneska, prvi od 14. kolovoza 2008. godine i drugi od 22. kolovoza 2008. godine, u kojima je tražila da ju zastupa druga podnositeljica

88. Sud bilježi da je druga podnositeljica navela Općinskom sudu u I. da D.P.D. nije vidjela prvu podnositeljicu. Iako je istina da je u obrazloženju odluke kojom je prva podnositeljica lišena poslovne sposobnosti citirana izjava D.P.D. koja se odnosi na stanje prve podnositeljice, upravo je D.P.D. tražila od suda da provede medicinsko vještačenje prve podnositeljice.

89. Sud također bilježi da je 14. kolovoza 2008. godine prva podnositeljica ovlastila drugu podnositeljicu da je zastupa u predmetnom postupku. U to je vrijeme prva podnositeljica još uvijek imala poslovnu sposobnost i prema domaćem pravu njena je punomoć bila pravno valjana, bez obzira na činjenicu da joj je već bila dodijeljena posebna skrbnica. Međutim, druga podnositeljica nije bila obaviještena o ročištu koje je 21. kolovoza 2008. godine

održano pred općinskim sudom u I., te taj sud nije ni na koji način uzeo u obzir njene podneske, iako su sadržavali važne tvrdnje. Osim toga, nije joj bila dostavljena odluka kojom je prva podnositeljica lišena poslovne sposobnosti.

90. Što se tiče razloga za lišenje poslovne sposobnosti prve podnositeljice koje su navela domaća tijela, Sud primjećuje da je Općinski sud u I. temeljio svoju odluku na nalazu i mišljenju medicinskog vještaka koji je naveo da se prva podnositeljica zbog svoje bolesti ne može brinuti se o sebi, svojim pravima i interesima, da je dementna i potpuno ovisna o pomoći drugih. U vezi s tim Sud naglašava da je legitimno pružati pomoć bolesnima i starima, ili osobama sa smanjenim sposobnostima koje se ne mogu brinuti se za sebe. Međutim, posve je drugo lišiti nekoga poslovne sposobnosti. Lišenje poslovne sposobnosti povlači za sobom ozbiljne posljedice. Osoba na koju se to odnosi ne može poduzimati nikakve pravne radnje te je stoga lišena samostalnosti u svim pravnim područjima. Te su osobe stavljene u situaciju da ovise o drugima da oni donesu odluke koje se tiču različitih vidova njihovog privatnog života, kao na primjer, gdje će živjeti ili kako raspolagati imovinom i svim primanjima. Brojna prava tih osoba su ugašena ili ograničena. Na primjer, takva osoba ne može sastaviti oporuku, ne može se zaposliti, ne može se oženiti niti sklopiti bilo kakvu vezu koja ima posljedice na njen pravni položaj, itd.

91. Kako bi osigurala da su bolesni i stari propisno zbrinuti, državna tijela imaju na raspolaganju druga sredstva, a nelišenje poslovne sposobnosti. Lišenje poslovne sposobnosti vrlo je ozbiljna mjera koja treba biti ostavljena za iznimne okolnosti.

92. Zaključno, Sud ponavlja da on postupak uvijek mora ocijeniti u cjelini, uključujući i odluke žalbenih sudova (vidi *C.G. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 43373/98, stavak 35., 19. prosinca 2001.). Sud bilježi da u ovom predmetu prvoj podnositeljici nije bila dostavljena odluka kojom je lišena poslovne sposobnosti, unatoč činjenici da je tada još uvijek imala poslovnu sposobnost jer odluka o lišenju nije postala pravomoćna. Međutim, propustivši obavijestiti prvu podnositeljicu o ovoj odluci, Općinski sud joj je oduzeo i mogućnost da protiv te odluke uloži bilo kakav pravni lijek. Stoga se nikakav mogući nedostatak prvostupanjskog postupka nije mogao ispraviti pred višom instancom.

93. Sud također nalazi da je činjenica da je sudac koji je prvu podnositeljicu lišio poslovne sposobnosti, pri procjenisanju prve podnositeljice potpuno ignorirao tvrdnje druge podnositeljice, iako je prva podnositeljica opunomoćila drugu podnositeljicu da ju zastupa u postupku u trenutku kad je još imala poslovnu sposobnost, protivna jamstvima poštenog suđenja te je također lišila prvu podnositeljicu odgovarajuće postupovne zaštite u postupku u kojem je donesena odluka koja je izravno negativno utjecala na njezin privatni život.

94. Stoga je došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije. S obzirom na to utvrđenje, Sud smatra da više nema posebnih pitanja koje je potrebno ispitati na temelju članka 8. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE U ODNOSU NA POKRETANJE SUDSKOG POSTUPKA ZA LIŠENJE DRUGE PODNOSITELJICE POSLOVNE SPOSOBNOSTI

95. Druga podnositeljica, pozivajući se na članak 8. Konvencije, prigovarada je pokretanje postupka za njeno lišenje poslovne sposobnosti povrijedilo njeno pravo na privatni život.

A. Dopuštenost

96. Vlada ističe da je svaki prigovor koji se odnosi na postupak za lišenje poslovne sposobnosti druge podnositeljice preuranjen zbog toga što je navedeni postupak još uvijek u tijeku.

97. Sud primjećuje da druga podnositeljica prigovara da pokretanje postupka za njeno lišenje njezine poslovne sposobnosti predstavlja neopravdano miješanje u njezino pravo na privatni život. U svjetlu prirode ovog prigovora, Sud smatra da je pitanje je li prigovor druge podnositeljice na temelju članka 8. Konvencije u vezi s pokretanjem postupka za njeno lišenje poslovne sposobnosti preuranjen zbog toga što je postupak još uvijek u tijeku, usko povezano s osnovanošću tog prigovora. Stoga treba spojiti s odlučivanjem o osnovanosti.

98. Sud nadalje smatra da ovaj prigovor nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Nadalje, nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

99. Druga podnositeljica tvrdi kako nije bilo potrebe da joj se imenujeskrbnik i pokrene sudski postupak za njeno lišenje poslovne sposobnosti, budući da je ona potpunosposobna brinuti se o svojim pravima i interesima. Osparavatvrdnje kojima Centar obrazlaže pokretanje postupka, posebice da je 2006. godine nekoliko dana odbijala izaći iz kuće te komunicirati s drugima; da je 1994. godine bila liječena u psihijatrijskoj ustanovi; da je njezin odnos prema majcipretjerano posesivan; da je stalno prigovarala načinu na koji postupaju s njenommajkom u Caritasovom domu; da je opetovano postavljala nerealne zahtjeve vezane uz majku i da je u više navrata mijenjala odvjetnike koji su ju zastupali.

100. Što se tiče pritužbi na postupanje prema njenoj majci u Caritasovom domu, druga podnositeljica navodi da su u to vrijeme taj isti dom kritizirali i mnogi drugi, što je bilo objavljeno u i medijima, te je dostavila novinske izvjatke. Nadalje, ne slaže seda bi ljubav i njega koju pokazuje prema majci mogla biti znak psihičke bolesti. Prema njezinom mišljenju, postupak njenog lišenja poslovne sposobnosti pokrenut je zbog njenih pritužbi na Caritasov dom te suprotstavljanju postupcima Centra u odnosu na njezinu majku.

101. Vlada ističe kako su prava druge podnositeljice u predmetnom postupku bila odgovarajuće zaštićena budući da joj je imenovan posebni skrbnik, te je drugu podnositeljicu zastupao i odvjetnik po njezinom izboru. Bila je pozvana na svako ročište te joj je dana prilikada iznese svoje tvrdnje. Njezino je psihičko stanje ocijenio vještak psihijatar.

2. Ocjena Suda

(a) Je li došlo do miješanja

102. Sud smatra kako mjera kao što je lišenje poslovne sposobnosti predstavlja ozbiljno miješanje u privatni život osobe. U vezi s time Sud bilježi da već samo pokretanje tog postupka proizvodi ozbiljne posljedice. Stoga setakvoj osobi imenuje poseban skrbnik koji zastupa tu osobu u sudskom postupku, osoba je podvrgnutarazličitim ocjenama, uključujući psihijatrijsko vještačenje, a sve se to tiče privatnog života.

103. Nadalje, u ovome su predmetu imenovanom skrbniku druge podnositeljice dane široke ovlasti, kao što je zastupanje druge podnositeljice u svim privatnim stvarima i stvarima koje se tiču njezine imovine, raspolaganju imovinom te brizi o njoj kao osobi, njezinim pravima, obvezama i dobrobiti. Sud stoga smatra da pokretanje postupka za lišenje druge podnositeljice poslovne sposobnosti predstavlja miješanje u njezin privatni život u smislu članka 8. Konvencije.

104. Svako takvo miješanje u pravo na poštovanje privatnog života osobe predstavljat će povredu članka 8. Konvencije, osim ako je „u skladu sa zakonom“, teži ostvariti cilj ili ciljeve koji su legitimni prema stavku 2. ove odredbe te se može smatrati „nužnim u demokratskom društvu“ (vidi *Anayoprotiv Njemačke*, br. 20578/07, stavak 63., 21. prosinca 2010. i *Mikolajováprotiv Slovačke*, br. 4479/03, stavak 58., 18. siječnja 2011.).

(b) Je li miješanje bilo utemeljeno na zakonu, težilo ostvariti legitimni cilj i bilo nužno u demokratskom društvu

105. U okolnostima ovoga predmeta Sud smatra da su pitanja zakonitosti miješanja, postojanja legitimnog cilja koji se težilo ostvariti i njegove nužnosti u demokratskom društvu blisko međusobno povezana, te će ih ispitati zajedno.

106. Što se tiče pravne osnove za miješanje o kojemu je riječ, Sud bilježi da članak 159. Obiteljskog zakona propisuje da će odrasla osoba biti potpuno ili djelomično lišena poslovne sposobnosti ako se ne može sama brinuti o svojim potrebama, pravima i interesima ili ako predstavlja opasnost za prava i interese drugih zbog svoje psihičke bolesti ili iz drugih razloga.

107. Prema mišljenju Suda, da bi mogao pokrenuti takav postupak centar za socijalnu skrb (ili bilo koje drugo državno tijelo) trebao bi moći podnijeti uvjerljive dokaze da je osoba o kojoj je riječ nesposobna brinuti se o svojim potrebama, pravima i interesima ili da predstavlja opasnost za prava i interese drugih. Ovo se ne može učiniti na temelju općenitih izjava nego samo na temelju konkretnih činjenica.

108. U ovome predmetu Centar tvrdi da se druga podnositeljica ne može brinuti o svojim pravima i interesima, ne ukazujući u toj izjavi niti na jednu konkretnu činjenicu. Opća priroda izjava Centra dovodi do dvojbe o njihovoj sukladnosti sa zakonskim zahtjevima za pokretanje postupka za lišenje druge podnositeljice poslovne sposobnosti (vidi stavak 47. ove presude).

109. Sud smatra da pri odlučivanju je li postupak za lišenje neke osobe poslovne sposobnosti bio razmjernan državna tijela moraju imati određenu slobodu procjene. Na prvom je mjestu na državnim tijelima da ocijene dokaze koji su pred njih izneseni u pojedinom predmetu, dok je zadatak Suda da odluke tih tijela preispita na temelju Konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, *Winterwerp protiv Nizozemske*, 24. listopada 1979., stavak 40., Serija A br. 33; *Lubert protiv Italije*, 23. veljače 1984, Serija A br. 75, stavak 27. i *Shtukaturov protiv Rusije*, br. 44009/05, stavak 67., 27. ožujka 2008.). U vezi s time Sud bi htio još jednom naglasiti da je potreban strogi nadzor kada se radi o mjerama koje imaju takav učinak na samostalnost osobe. U vezi s time, Sud ima na umu da lišenje neke osobe poslovne sposobnosti za sobom povlači teške posljedice za različita područja života te osobe.

110. Vlada je u svojim podnescima Sudu, kao i Centar u svojim zahtjevima pred Općinskim sudom u I., navela kako je svrha pokretanja postupka lišenja druge podnositeljice poslovne sposobnosti bila osiguranje zaštite njezinih interesa kroz institut skrbništva.

111. Međutim, pokretanje takvog postupka koji obvezuje osobu da se podvrgne sudskom postupku u kojem ju zastupaskrbnik i u kojem se ispituju i propituju različiti vidovi njenog privatnog života, ocjenjuje njeno mentalno zdravlje, ponašanje i osobnost, opravdano je prema mišljenju Suda kada postoje uvjerljivi dokazi da je mjera lišenjate osobe poslovne sposobnosti odgovarajući odgovor na situaciju o kojoj je riječ.

112. Što se tiče psihičkog zdravlja druge podnositeljice, Sud bilježi da je istina da je bila dva puta hospitalizirana na psihijatrijskom odjelu, prvi puta 1994. godine, a drugi 2006. godine. U otpusnom pismu od 20. prosinca 2006. godine navedeno je da se vidljivo psihički oporavila, da pozitivno reagira na terapiju, da je psihopatologija zbog koje je hospitalizirana potpuno nestala te da postoje optimistične prognoze za budući tretman (vidi stavak 44. ove presude).

113. Što se tiče psihijatrijskog nalaza i mišljenja zatraženog postupku lišenja druge podnositeljice poslovne sposobnosti, Sud prvo primjećuje da je taj nalaz i mišljenje, koji je očito negativan u odnosu na njezino stanje, izradio psihijatar koji prethodno nije liječio podnositeljicu i koji je s njom obavio samo telefonski razgovor. Sud je skeptičan u vezi toga može li se psihičkostanje neke osobe ocijeniti s dovoljnom sigurnosti nakon samo jednog telefonskog razgovora, makar i u trajanju od jednog sata, posebice uzimajući važnost tog nalaza za ovaj predmet.

114. Sud bilježi da članak 161., u vezi sa člankom 159. Obiteljskog zakona propisuje da će centar za socijalnu skrb pokrenuti postupak zahtjeva lišenje poslovne sposobnosti kada se dokaže da je osoba, zbog svoje psihičke bolesti ili iz drugog razloga, nesposobna brinuti se o vlastitim potrebama, pravima i interesima, ili ako predstavlja opasnost za prava i interese drugih.

115. Podnositeljica je u ovom predmetu, kada su je saslušala nacionalna državna tijela, objasnila da živi sama te da se brine o svim svojim potrebama. Naglasila je kako redovito plaća sve račune, redovito odlazi liječniku opće prakse, vodi brigu oko obroka te si je organizirala društveni život. Nastavno na njezine izjave, Sud primjećuje da nema nikakvih naznaka, niti prije pokretanja postupka o kojemu je riječ, niti tijekom postupka, da bi druga podnositeljicananijela određenu štetu svojim interesima ili interesima drugihkoja bi opravdala njeno lišenje poslovne sposobnosti.

116. Imajući u vidu navedenu pozadinu, Sud nalazi da u okolnostima ovoga predmeta pokretanje postupka za lišenje druge podnositeljice poslovne sposobnosti nije poštivalo postupak i zahtjeve propisane zakonom, njime se nije ostvarivao legitiman cilj te nije bilo nužno u demokratskom društvu i odbija prigovor Vlade glede neiscrpljivanjadomaćih pravnih sredstava.

117. Stoga je došlo do povrede članka 8. u tom pogledu.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE VEZANO UZ SMJEŠTAJ PRVE PODNOSITELJICE U CARITASOV DOM

118. Pozivajući se na članak 8. Konvencije, podnositeljice se također žale na odbijanje smještaja prve podnositeljice u jednokrevetnu sobu u Caritasovom domu te na ograničenja učestalosti dozvoljenih posjeta.

Dopuštenost

1. Tvrđenje stranaka

119. Podnositeljice tvrde da im nije bilo dozvoljeno smjestiti prvu podnositeljicu u jednokrevetnu sobu u Caritasovom domu, iako bi to bilo korisno za njezino zdravlje. Nadalje, posjete u višekrevetnim sobama bile su ograničene na jedan sat dnevno, što je spriječilo podnositeljice da provode više vremena zajedno, te je također spriječilo drugu podnositeljicu da provede više kvalitetnog vremena sa prvom podnositeljicom, budući da je prva podnositeljica bila jedina osoba koja ju je posjećivala.

120. Vlada tvrdi da su podnositeljice u bilo kojem trenutku mogle sklopitiprivatni dogovor sa Caritasovim domom glede smještaja prve podnositeljice u jednokrevetnu sobu na njen trošak. Što se tiče međusobnih kontakata podnositeljica, oni su bili organizirani na način da je druga podnositeljica mogla posjetiti prvu podnositeljicu u njenoj sobi jedan sat dnevno, a osim toga u zajedničkim prostorijama Caritasovog doma između 9.00 i 19.00 ili 20.00 sati, u zimskom odnosno ljetnom periodu. Druga podnositeljica je provodila skoro cijele dane s prvom podnositeljicom u Caritasovom domu.

2. Ocjena Suda

121. Sud bilježi da je prva podnositeljica smještena u Caritasov dom u srpnju 2006. godine na zahtjev svoje kćeri, druge podnositeljice, koja je tvrdila da se zbog posebnih potreba koje je prouzročila majčina bolest, kao i zbog svoje bolesti, nije više mogla samostalno brinuti za majku. Nedugo nakon toga, u kolovozu 2006. godine, prva podnositeljica je dobila pravo na skrb izvan vlastite obitelji te je nastavila boraviti u Caritasovom domu. Bila je smještena u višekrevetnu sobu sa još tri osobe, a do svibnja 2008. godine druga podnositeljica je s njom mogla provoditi cijele dane.

122. Druga podnositeljica je često postavljala zahtjeve da se njezinu majku smjesti u jednokrevetnu sobu, te je nudila da plati razliku između iznosa koji pokriva država i pune cijene jednokrevetne sobe. Međutim, ovi su zahtjevi odbijeni uz objašnjenje da takvo rješenje nije moguće. Ona je mogla tražiti da njezina majka bude smještena u jednokrevetnu sobu samo na temelju privatnog dogovora sa Caritasovim domom, i u tom slučaju sama plaćati punu cijenu.

123. U ocjeni je li postignuta pravedna ravnoteža u odnosu na mjeru koja je primijenjena Sud ponavlja da pri izboru najprikladnijeg način da udovolji obvezama iz Konvencije, država uživa određenu slobodu procjene. U stvarima koje se tiču njezine socijalne politike ta je sloboda određena vrlo široko (vidi, *mutatismutandis*, *James i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 21. veljače 1986., stavak 46., Serija A br. 98 i *Şerife Yiğit protiv Turske* [GC], br. 3976/05, stavak 100., ECHR 2010-...). Nadalje, djelotvorna zaštita i poštovanje prava na privatni i obiteljski život ne može tražiti od nacionalnih vlasti da osobama koje koriste državnu pomoć omogućuje dobivanje jednokrevetnih soba u ustanovikoja se za njih brine, osim ako tako zahtijevaju pretežiti interesi zdravlja ili drugi važni razlozi.

124. Podnositeljice nikada nisu objasnile iz kojeg su točno razloga tražile jednokrevetnu sobu za drugu podnositeljicu i zašto je njezin smještaj u sobu sa još tri osobe nespojiv s njezinim pravom na privatni i obiteljski život. Druga se podnositeljica u svojim zahtjevima nacionalnim vlastima i Caritasovom domu opetovano pozivala na zdravstvene razloge. Međutim, nikada nije navela nikakve detalje glede tih razloga niti je svoj zahtjev poduprla s nekim mjerodavnim liječničkim mišljenjem. Stoga podnositeljice nisu uspjele dati uvjerljive razloge za smještaj prve podnositeljice u jednokrevetnu sobu.

125. Smještajem prve podnositeljice u Caritasovom domu na djelomični trošak države, nacionalnesu vlasti ispunile svoju dužnost da prvoj podnositeljici pruže odgovarajuću socijalnu skrb. Činjenica da je smještena u višekrevetnu sobu, te da posjete u takvim sobama mogu biti ograničene na jedan sat dnevno ne može se smatrati nerazmjernom i protivnom pravu podnositeljice na privatni i obiteljski život, posebice imajući u vidu činjenicu da su posjete dopuštene u zajedničkim prostorijama od 9.00 sati do 19.00 ili 20.00 sati tijekom zimskog odnosno ljetnog razdoblja (vidi stavak 24. ove presude).

126. Slijedi da je ovaj dio zahtjeva očigledno neosnovan i da ga treba odbiti na temelju članka 35., stavaka 3. (a) i 4. Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BROJ 1. UZ KONVENCIJU

127. Podnositeljice nadalje prigovaraju da je odluka da se mirovina prve podnositeljice isplaćuje izravno na račun Caritasovog doma i njena nemogućnost da slobodno raspoláže svojom imovinom povrijedila njezino pravo na mirno uživanje vlasništva. Pozivaju se na članak 1. Protokola br. 1. propisuje:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

A. Dopuštenost

1. Tvrđnje stranaka

128. Podnositeljice navode da je država povrijedila pravo na mirno uživanje vlasništva prvepodnositeljicenalaganjem da se mirovina prve podnositeljice koristi za pokrivanje troškova smještaja u Caritasovom domu, te sprječavajući je kao osobu lišenu poslovne sposobnosti da slobodno raspolaže svojom mirovinom i drugom imovinom.

129. Vlada navodi da je pravo na smještaj prve podnositeljice izvan njezine obitelji bilo utvrđeno na zahtjev njezine kćeri, druge podnositeljice, te da je nalaganje prvoj podnositeljici da snosi dio troškova smještaja u domu bilo utemeljeno u Zakonu o socijalnoj skrbi, budući da je ona primatelj mirovine. U svakom slučaju, prva podnositeljica mogla je tražiti prekid takvog aranžmana u bilo koje vrijeme.

130. Odluka da prva podnositeljica snosi dio troškova smještaja bila je razmjerna, budući da su sve njezine potrebe bile zadovoljene u Caritasovom domu. Država je i dalje snosila više od polovice iznosa troškova smještaja prve podnositeljice.

(a) Isplata mirovine prve podnositeljice Caritasovom domu

131. Sud bilježi da je odlukom od 31. kolovoza 2006.godine utvrđeno pravo prve podnositeljice na skrb izvan vlastite obitelji. Međutim, ona je svejedno morala snositi troškove svog smještaja, budući da je primatelj mirovine. Razlika između punecijene smještaja, koja je bila viša i podnositeljici mirovine, pokrivala je država.

132. Sud bilježi da niti prva niti druga podnositeljica nisu iskoristile nikakva pravna sredstva protiv ove odluke. Stoga je odluka od 31. kolovoza 2006.godine za koju se može tvrditi da predstavlja miješanje u pravo prve podnositeljice na mirno uživanje vlasništva, konačna odluka domaćih vlasti u tom smislu. Međutim, ovaj je zahtjev podnesen Sudu dana 15. siječanja 2009.godine.

133. Slijedi da je ovaj zahtjev podnesen izvan roka, i da ga treba odbiti u skladu sa člankom 35., stavcima 1. i 4. Konvencije.

(b) Nemogućnost prve podnositeljice da raspolaže svojom imovinom

134. Sud bilježi da je nemogućnost prve podnositeljice da raspolaže svojom imovinom posljedica odluke o lišenju njezine poslovne sposobnosti. Stoga Sud smatra da se treba utvrditi da je ovaj dio zahtjeva dopušten.

B. Osnovanost

135. Sud bilježi da je ocijenio pitanje postupka za lišenje prve podnositeljice poslovne sposobnosti na temelju članka 6. Konvencije i da će prva podnositeljica moći tražiti ponavljanje postupka za njeno lišenje poslovne sposobnosti.

136. Stoga Sud presuđuje da nema potrebe prigovor odvojeno ispitati na temelju članka 1., Protokola br. 1. uz Konvenciju.

IV. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

137. Podnositeljice nadalje prigovaraju da nisu imale nikakvo djelotvorno domaće pravno sredstvo na raspolaganju za podnošenje prigovora na temelju Konvencije. Pozivaju se na članak 13. Konvencije koji propisuje:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

A. Dopuštenost

1. *Članak 13. u vezi sa člankom 6. i 8. Konvencije u odnosu na postupke za lišenje podnositeljica poslovne sposobnosti*

138. Sud smatra da je ovaj prigovor tijesno povezan s prigovorom na temelju članka 6. i članka 8. Konvencije u odnosu na postupke za lišenje podnositeljica poslovne sposobnosti, te stoga treba utvrditi da je dopušten.

2. *Članak 13. u vezi s prigovorom na temelju članka 1. Protokola broj 1. u odnosu na nemogućnost prve podnositeljice da raspolaže svojom imovinom*

139. Stoga treba utvrditi da je i ovaj prigovor, usko vezan s prigovorom na temelju članka 1. Protokola broj 1. koji je Sud proglasio dopuštenim, dopušten.

3. *Članak 13. u vezi s preostalim prigovorima na temelju članka 8. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1.*

140. Sud bilježi da su ovi prigovori proglašeni nedopuštenima i da članak 13. ne može samostalno postojati. Slijedi da prigovori na temelju članka 13., u dijelu u kojem su vezani uz prigovore na temelju materijalnih članaka Konvencije zahtjeva kojeje utvrđeno da su nedopuštenika očitoo neosnovani, moraju također biti odbačeni kao očitoo neosnovani na temelju članka 35., stavaka 3.(a) i 4. Konvencije.

B. Osnovanost

1. *Članak 13. u vezi sa člankom 6. i 8. Konvencije u odnosu na postupke za lišenje podnositeljica poslovne sposobnosti*

141. Podnositeljice tvrde da nisu mogle koristiti nikakvo pravno sredstvo u postupcima za njihovo lišenje poslovne sposobnosti. Što se tiče prve podnositeljice, sudac koji je vodio postupak nije dopustio drugoj podnositeljici da zastupa prvu podnositeljicu u tom postupku i prvostupanjska im odluka nije bila dostavljena. Što se tiče druge podnositeljice, ona na raspolaganju nije imala nikakva sredstva kojima bi spriječila nacionalne vlasti da pokrenu postupak za njezino lišenje poslovne sposobnosti.

142. Vlada tvrdi da je prva podnositeljica mogla uložiti žalbu na odluku kojom je D.P.D. imenovana njezinom skrbnicom i podnijeti ustavnu tužbu.

143. Sud je mišljenja da je ovaj prigovor, iako donekle preformuliran, u suštini isti kao onaj koji je sud ocijenio na temelju članka 6. stavka 1. i članka 8. Konvencije. Oslanjajući se na ocjenu suda vezano uz te odredbe, Sud smatra da prigovor podnositeljica na temelju članka 13. ne zahtjeva zasebno ispitivanje osnovanosti (vidi *Salontaji-Drobnjak*, citiran gore, stavak 147.).

2. *Članak 13. u vezi s prigovorom na temelju članka 1. Protokola broj 1. vezano uz nemogućnost prve podnositeljice da raspolaže svojom imovinom*

144. Kao što je već gore navedeno, prva podnositeljica će imati mogućnost tražiti ponavljanje postupka za njeno lišenje poslovne sposobnosti u kojem će se raspraviti i pitanje raspolaganja njezinom imovinom. Imajući to u vidu, Sud zaključuje da ovaj prigovor ne zahtjeva zasebnoispitivanje.

V. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

145. Članak 41. Konvencije propisuje:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

146. Prva podnositeljica potražuje 20.000 eura (EUR) na ime nematerijalne štete, a druga podnositeljica iznos od 10.000 EUR na istoj osnovi.

147. Vlada smatra da su potraživani iznosi prekomjerni i nepotkrijepljeni dokazima.

148. Što se tiče prve podnositeljice, Sud bilježi da članak 428.(a) Zakona o parničnom postupku predviđa mogućnost ponavljanja domaćeg postupka ukoliko Sud utvrdi povredu Konvencije te Sud u svjetlu te mogućnosti smatra da u okolnostima ovog predmeta utvrđenje povrede predstavlja dovoljnu zadovoljštinu.

149. Što se tiče druge podnositeljice, Sud smatra da je ona sigurno pretopila nematerijalnu štetu kao posljedicu pokretanja postupka za njeno lišenje poslovne sposobnosti. Sud, odlučujući na pravičnoj osnovi, drugoj podnositeljici zahtjeva dosuđuje iznos od 2.000 EUR na ime nematerijalne štete, uz sav porez koji bi mogao biti zaračunat na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

150. Podnositeljice potražuju i 4.400 EUR na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

151. Vlada osporava taj zahtjev.

152. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj se dokaže da ih je stvarno i neophodno pretrpio i da je njihova visina bila razumna. U ovome predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i naprijed navedenamjerila, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 3.000 EUR za postupak pred Sudom, uvećan za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati podnositeljicama na taj iznos.

C. Zatezna kamata

153. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Odlučuje* spojiti s odlučivanjem o osnovanosti prigovor Vlade o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava u vezi sa prigovorom druge podnositeljice na temelju članka 8. Konvencije koji se odnosi na postupak za njeno lišenja poslovne sposobnosti i odbija ga;
2. *Utvrdjuje* da su sljedeći prigovori dopušteni:
  - prigovori na temelju članka 6. i članka 8. Konvencije koji se odnose na poštenost postupka za lišenje prve podnositeljice poslovne sposobnosti te prigovor na temelju članka 13. Konvencije s tim u vezi;
  - prigovor na temelju članka 8. vezano uz pokretanje postupka za lišenje druge podnositeljice poslovne sposobnosti i prigovor na temelju članka 13. Konvencije s tim u vezi;
  - prigovor na temelju članka 1. Protokola broj 1. vezano uz nemogućnosti prve podnositeljice da raspolaže svojom imovinom i prigovor na temelju članka 13. Konvencije s tim u vezi;
  - a ostatak zahtjeva nedopušten.
3. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. Stavka 1. Konvencije zbog nedostataka u postupku za lišenje prve podnositeljice njezine poslovne sposobnosti;
4. *Presuđuje* da nema potrebe ispitati prigovor prve podnositeljice na temelju članka 8. Konvencije;
5. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 8. Konvencije zbog pokretanja postupka za lišenje druge podnositeljice poslovne sposobnosti;
6. *Presuđuje* da nema potrebe odvojeno ispitati prigovore na temelju članka 1., Protokola br. 1. uz Konvenciju;
7. *Presuđuje* da nema potrebe odvojeno ispitati prigovore na temelju članka 13. Konvencije;
8. *Presuđuje*
  - (a) da utvrđenje povrede predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu u odnosu na prvu podnositeljicu;
  - (b) da tužena država treba isplatiti, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, slijedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan namirenja;
    - (i) 2.000 EUR (dvije tisuće eura) drugoj podnositeljici, na ime nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koji bi se mogli zaračunati;
    - (ii) 3.000 EUR (tri tisuće eura) zajedno podnositeljicama na ime troškova i izdataka, uvećanih za sve poreze koje bi se mogli zaračunati;
  - (c) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
9. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositeljica zahtjeva za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 3. studenog 2011. godine u skladu s pravilom 77. stavicima 2. i 3. Poslovnika Suda.

SørenNielsen AnatolijKovler
tajnik

predsjednik

U skladu s člankom 45., stavkom 2. Konvencije i Pravilom 74., stavkom 2. Poslovnika Suda, ovoj se presudi dodaje izdvojeno mišljenje suca Lorenzena kojemu se pridružuje sutkinjaSteiner.

A.K.
S.N.

IZDOJENO MIŠLJENJE SUCA LORENZENA, KOJEM SE PRIDRUŽILA
SUTKINJASTEINER

Glasali smo zajedno s većinom glede utvrđenja povreda članaka 6. i 8. Konvencije u ovom predmetu. Međutim, ne možemo se složiti s razlozima koji su dani glede povrede članka 8. u odnosu na pokretanje postupka za lišenje druge podnositeljice poslovne sposobnosti. Naši razlozi su sljedeći:

Očito je da lišenje neke osobe poslovne sposobnosti predstavlja ozbiljno miješanje u njen privatni život i možemo se također složiti da samo pokretanje postupka s tim ciljem, imajući u vidu posljedice, predstavlja miješanje. Stoga uvjeti propisani člankom 8. stavkom 2. Konvencije moraju biti ispunjeni.

Suprotno uobičajenoj praksi Suda, većina smatra da su pitanja zakonitosti miješanja, legitimnog cilja i nužnosti usko međusobno povezana te da se trebaju ispitati zajedno (vidi stavak 105. presude). Prema našem mišljenju, takav način postupanja komplicira analizu predmeta i vodi do toga da Sud razmatra pitanja koja nije potrebno ispitivati.

U ovom je predmetu postupak za lišenje druge podnositeljice poslovne sposobnosti pokrenut 17. rujna 2008. godine i, u skladu s informacijama dostupnim Sudu, još je uvijek u tijeku. Prema tome, domaći sud još uvijek nije donio nikakvu odluku o tome je li zahtjev državnih vlasti osnovan. U nedostatku bilo kakve odluke domaćih sudova, presuda većine na sebe uzima ne samopresuđivanje o zakonitosti postupka na temelju hrvatskog prava i o legitimnom cilju u pozadini tog postupka, nego i o njegovoj razmjernosti. Većina zaključuje da postupak nije proveden u skladu s mjerodavnim postupovnim pravilima i uvjetima propisanim zakonom, da nije imao legitimni cilj i da nije bio nužan u demokratskom društvu.

Osim što Sud nije imao dovoljno osnove za takvu ocjenu činjeničnih dokaza i primjenu nacionalnog prava u ovom predmetu, učiniti tako nešto nije prema našem mišljenju, kao što bi trebalo biti, u skladu s načelom supsidijarnosti i načelom iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, već predstavlja miješanje u načelo da nacionalni sudovi imaju primarnu odgovornost osigurati prava na temelju Konvencije. Obrazloženje većine podrazumijeva da već samo pokretanje postupka za lišenje poslovne sposobnosti može predstavljati povredu Konvencije, bez da nacionalni sudovi imaju mogućnost ispraviti miješanje, osim ako ne priznaju povredu.

Međutim, u okolnostima ovoga predmeta možemo se složiti da je došlo do povrede članka 8., ali iz drugih razloga.

Prema našem mišljenju, članak 161., zajedno s člankom 159. hrvatskog Obiteljskog zakona pružadovoljnu pravnu osnovu u nacionalnom pravu za pokretanje takvog postupka i prvenstveno je na nacionalnim sudovima da odluče jesu li bili ispunjeni uvjeti za postupanje po tom zahtjevu. Ne možemo međutim zaključiti da su odredbe nacionalnog prava u skladu sa zahtjevima članka 8. stavka 2. Konvencije. Prema sudskoj praksi Suda, izraz „u skladu sa zakonom“ u smislu članka 8., stavka 2. zahtjeva ne samo da miješanje ima neku osnovu u domaćem pravu već se odnosi i na kvalitetu zakona o kojemu je riječ, zahtijevajući da bude dostupan i predvidljiv osobi na koju se odnosi kao i u skladu sa vladavinom prava (vidi, *mutatis mutandis*, *Uzun protiv Njemačke*, br. 3523/05, stavak 60., 2. rujna 2010.). Ovisno o okolnostima predmeta, vladavina prava može zahtijevati da domaće pravo pruži odgovarajuću zaštitu protiv proizvoljnog miješanja u prava iz članka 8., omogućujući da se Sud uvjeri da postoje učinkovita jamstva protiv zlorabe (vidi *Uzun*, stavak 63.).

Smatramo da se takvi zahtjevi trebaju primijeniti i u postupku koji je pokrenut radi nečijeg lišenja poslovne sposobnosti zbog ozbiljnih posljedica koje samo pokretanje takvog postupka može imati. S tim u vezi, nisu nužna samo postupovna jamstva da će osoba o kojoj je riječ

moći odgovarajuće sudjelovati u postupku, već smatramo neophodnim da nacionalno pravo osigura da se donese sudska odluka o osnovanosti zahtjeva da se neka osoba liši poslovne sposobnosti – barem na privremenoj osnovi – u razumno kratkom roku, kako ne bi došlo do zlouporabe. Hrvatski Obiteljski zakon ne sadrži nikakva jamstva u odnosu na brzinu takvog postupka te nema dokaza da su hrvatski sudovi pokušali, *proprio motu*, ubrzati postupak koji sada traje više od tri godine. Prema tome, hrvatsko pravo nije, prema našem mišljenju udovoljilo u ovom predmetu zahtjevima iz članka 8., stavka 2. da miješanje bude „u skladu sa zakonom“, te se iz tog razloga možemo složiti da je došlo do povrede članka 8. Konvencije i u odnosu na drugu podnositeljicu.